

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

INDBYDELSESSKRIFT

TIL

AFGANGS- OG AARSPRØVERNE

I

SORØ SKOLE OG OPDRAGELSESANSTALT

JUNI OG JULI 1908.

- INDHOLD: 1. Om Dekorationerne i Skolens Hovedbygning. I. Ved H. Holten-Bechtolsheim.
2. Efterretninger om Skolen og Opdragelsesanstalten. Ved B. Hoff.

SORØ.
F. HAÜSERS BOGTRYKKERI.
1908

INDBYDELSESSKRIFT

TIL

AFGANGS- OG AARSPRØVERNE

I

SORØ SKOLE OG OPDRAGELSESANSTALT

JUNI OG JULI 1908.

- INDHOLD: 1. Om Dekorationerne i Skolens Hovedbygning. I. Ved H. Holten-Bechtolsheim.
2. Efterretninger om Skolen og Opdragelsesanstalten. Ved B. Hoff.
-

Bemærkninger

til

Dekorationerne

i

Sorø Skoles Hovedbygning.

Ved

H. Holten-Bechtolsheim.

I

Hvor finder man i det moderne Dekorationsmaleri Noget, som overgaar disse Kompositioner i Harmoni, i Rigdom og Skønhed, denne Pensel i Bredder og Form-sikkerhed, denne Kolorit i Adel og Finhed? Gid vor akademiske Ungdom engang imellem vilde se paa disse Ting i Stedet for at skrabe Farven af dem med deres Stokke.

**Jul. Lange om Hilkers Dekora-
tioner i Universitetets Forhal.**

I. Dekorationernes Historie, Hilker og pompejansk Vægmaleri.

Aarsprogrammet for Sorø Akademis Skole 1860 indeholder følgende om Hovedbygningens indre Dekoration:

»Ved Finantsloven for indeværende Finantsaar (3: 1 April 1860 til 31 Marts 1861) bevilligedes 1398 Rd. 86 Sk. til at male og dekorere nogle Lokaler i Akademibygningen og dermed at gjøre Begyndelsen til at restaurere det Indre af Hovedbygningen i en mere kunstnerisk, dog for de egentlige Undervisningslokaler simpel Stil. Dette Arbejde, som udføres af Dekorationsmaler Hilcker (d. v. s. Hilker), er nu begyndt med den saakaldte Stengang i Bygningens Stueetage.«¹⁾

Af Programmet for 1861 fremgaar det, at Dekorationen af Stengangen allerede var endt i Sommeren 1860. I Sommeren 1861 maledes Lovsangsalen, Spisesalens Loft, der syntes at ville synke, blev støttet ved 6 svære Jærnsøjler, og i samme Finansaar forandredes den gamle Bibliotekssal til 3 Klasseværelser og en Korridor (den nuværende

1) A. F. Asmussen: Meddelelser ang. Sorø Academi 1857—78 Side 203 synes at lade Arbejdet være begyndt 1859, hvad der øjensynligt skyldes, at Forslaget til Finantsloven forelagdes i December 1859 (Rigsdagstidenden 1859, Anhang A Side 246.)

Tegneklasse, 2 tilstødende Klasser og Gangen udenfor mellem disse Værelser og Lovsangssalen.)¹⁾

I Finansaaret 1862—63 dekoreredes Spisesalen, hvortil der var bevilliget 1452 Rd., 1863—64 Hovedtrappen m. m. (1840 Rd.). 1870—71 brugtes til fortsat Udsmykning af Hovedbygningen 1866 Rd. 91 Sk.; heraf fik Hilker 750 Rd. for Vestibulen og den østre Trappegang. Det maa ogsaa have været i dette og i flg. Aar, at man smykkede en Del Lokaler i mere »simpel Stil«, hvortil 1871-72 brugtes 1387 Rd. 78 Sk.²⁾

Den 12 Maj 1878 havde Overlærer Lorenzen (Naturhistorie) Sølvbryllup. I den Anledning modtog han af sine Kolleger et Billede, malet af Professor Dalsgaard. Motivet er hentet fra den »blaa« og »røde« Gang, hvor dengang den naturhistoriske Samling havde sin Plads. Overlærer L. og Museums-tjeneren, Ole Rasmussen, er kommet med paa Billedet. For ikke at skulle gengive de nøgne Vægge paa sit Lærred, gav Prof. Dalsgaard Anvisning til en delvis Dekoration af Lokalerne. Den Del af Væggene, der kunde ses mellem Skabene, blev i det vestlige Rum malet blaa, i det østlige rød, aabenbart i Tilslutning til Hilkers pompejanske Motiver. De pompejanske Hovedfarver er gult, rødt og blaat, og den gule Farve havde Hilker selv anvendt saa rigeligt i Stengangen og paa Trappen. Desuden maledes i begge Rum en Gesims og i den blaa Gangs

1) I Finansaarene 1859—60—61 var den øverste Etage af Kvæsturbygningen borttaget og en ny opført i Stedet, som indrettedes til Bibliotek. (Asmussens Meddelelser.)

2) Dette fremgaar dels af Asmussens Meddelelser, dels af Regnskaberne, hvoraf Kontorchef v. Holck har givet mig de fornødne Udskrifter.

Loft en Vedbendranke, i den rødes en Olivendekoration. Det egentlige Arbejde udførtes af Maler Holsteen.

Den blaa og røde Gang fik først Væggene malet færdige i Finansaaret 1901—02, efter at Samlingen var flyttet til den nyopførte Museumsbygning; samtidig opfriskedes Loftsdekorationerne. Samme Aar blev den gule Sal (Altansalen), der stod med hvidtede Vægge og Loft, dekoreret i Loftet efter Dekorationsmaler Freimanns Forslag, og Væggene blev oliemalede. Lovsangssalen opfriskedes ¹⁾. 1902—03 dekoreredes Loft og Gesims i den grønne Sal, der indtil da kun var hvidtede, efter Freimanns Forslag; Væggene fik Oliefarve. I Festsalen blev den gamle Dekoration²⁾ opmalet, og Forgyldning blev anvendt paa Gesims og Loft, hvad der ikke tidligere havde været. 1903—04 opfriskedes Hovedtrappen og Hovedgangen paa første Sal; 1904—05 Stengangen; 1906—07 Spisesalen og den lille Trappe. Alle Dekorationer i Lofterne var oprindelig udførte i Limfarve og opfriskedes paa samme Maade. Vægge og Vægdekorationer var Oliefarve og opfriskedes paa samme Maade. Alle de senere Aars Dekorationer og Malerarbejder er udførte af Malermester Møllmann og Co. ³⁾

-
- 1) Endelig maledes samme Aar Dekorationerne i Gymnastiksalen, efter Tegning af Freimann.
 - 2) Regnskaberne for 1871—72 viser, at der ogsaa i dette Aar blev arbejdet i Festsalen, dog intet ud over alm. Reparation. Den Dekoration, der findes, er formodentlig fra Bygningens Opførelse.
 - 3) Oplysninger om de senere Aars Arbejder skylder jeg Arkitekt ved Sorø Akademi F. C. C. Hansen.

Georg Christian Hilker ¹⁾ blev født 5 Juni 1807. Han kom under Paavirkning af Billedhuggeren Freund, der vakte hans Interesse for Antikken, saaledes at et af Hilkers første selvstændige Arbejder blev et Udkast til en Loftsdekoration i pompejansk Stil. 1838—41 kom han paa sin første store Udenlandsrejse, hvor han kun synes i ringere Grad at have interesseret sig for Tyskland; selv Byer som Ravenna og Rom har aabenbart øvet mindre Tiltrækning paa ham end Pompeji. Sine Studier sidste Sted fik han Anvendelse for, da han i Forening med Constantin Hansen smykkede Universitetets Vestibule 1844—53. Ligesaa dekorerede han en Mængde andre offentlige og private Bygninger (forskellige Lokaler i Landbohøjskolen, Nationalbanken, Herlufsholm, et Par Værelser i Heises Villa i Sorø, hvor dog Loftet i det ene senere er overkalket osv.). Hvor han, som paa Universitetet, kunde arbejde sammen med Constantin Hansen, tog han den egentlige Dekoration, mens hans Medarbejder tog Figurmalerierne. Det var fuldkomment naturligt, at Sonne, da han tegnede Frisen til den udvendige Side af Thorvaldsens Museum, anbragte Constantin Hansen og Hilker Side om Side i den Scene, hvor »Grækeren« Thorvaldsen træder ud af Baaden og igen sætter Foden paa sit Fædrelands Jord. De staar forrest af Tilskuerne og svinger med Hattene, bag Matroserne, der sidder i Baaden med løftede Aarer. Den, hvis An-

1) En Hilkerudstilling er omtalt i Tidsskriftet *Architekten* 9 Dec. 1905. Nogle faa Sider har Julius Lange skrevet om ham i *Billedkunst* 1884.

sigt er nærmest Billedets Centrum, er Hilker. Hvor Hilker arbejdede alene, undgik han i Følelse af sine Evners Begrænsning de store Billeder. Hans Felt er den egentlige Dekoration, og han var i en vis Periode den, der bar hele denne Kunststart hos os og bar den med Ære. Han døde 13 Januar 1875.

Den eneste levende Tradition her i Sorø, der endnu eksisterer om Hilkers første Dekoration, er vel Ole Rasmussen, Opsynsmand ved Museet, der kom som Tjener til Skolen i 1857. Han har fortalt mig to Ting, han hørte af Hilkers »Svende«. Hilker, som kun i ringere Grad deltog i det egentlige Arbejde, kom en Dag op paa Stilladset, mens der arbejdedes paa Gesimsen i Gangen uden for Tegneklassen. Paa den østre Længdevæg er der en virkelig Gesims, hvor Hilker lagde sin Cigar, mens han gik »Svendenes« Arbejde efter. Da han vendte sig til den vestre Væg, vilde han ogsaa lægge sin Cigar paa Gesimsen, men den faldt ned. Gesimsen var kun malet, Mesteren havde ladet sig narre.

Den anden Meddelelse er ulige værdifuldere. Det lille Rum foran den blaa Gang — af ældre Soranere kendt under Navnet »det lufttomme Rum« — er i Loftet smykket med en Harpe med en Palme-gren stukket gennem Strængene. Her var nemlig paa Hilkers Tid Indgangen til Lovsangssalen; denne er senere muret til, men Dekorationen i Loftet er bevaret, nu ganske uforstaaelig, naar man ikke husker de tidligere Forhold.

Det vil her være naturligt at gøre et Par Bemærkninger om Vægdekorationerne i Pompeji.

Naar der paa vore Vægge ikke findes en ensfarvet Oliemaling, har vi Tapeter med Mønstre, der gentages den ene Gang efter den anden indtil Trivialitet. Som Regel har vi ingen større Interesse for disse Tapeter, ønsker i det højeste, at Farven ikke skal staa i en altfor grel Modsætning til Betrækket paa Møblerne. Vore beskedne Papirstapeter er vel en Galanterierstatning for Fortidens Vægtæpper, et Smykke, der er naturligt i Huse, der er byggede af Tømmer, som hos vore germanske Forfædre, men som ogsaa brugtes i Sydens Stenbygninger til Vægdekoration ved festlige Lejligheder. Endnu i vore Dage smykkes en italiensk Kirke udvendig og indvendig med Tæpper, naar der er Anledning dertil.¹⁾

I den antikke Oldtid byggede man af Sten og rigelig Mørtel; Overfladen dækkedes med Stukarbejder eller maledes al fresco af Dekoratorer, hvoraf de fleste, trods al Dygtighed, naturligvis mere var Haandværkere end egentlige Kunstnere. Koldtandsværelset i Stabianerthermerne i Pompeji bestaar af et rundt marmorklædt Bassin, derom en smal Gang, ligeledes af Marmor. Vægge og Nisjer er malede med brogede Buske og Træer. Over det runde Rum hvælver en Kuppel sig, blaamalet med gyldne Stjerner, og Lyset falder alene ind gennem en Aabning i Kuplens Spids, ligesom i Pantheon i Rom. Fra en Nisje plasker en Vandstraale ned i

1) De Tæpper, der i tidlig kristen Kunst brugtes til Altre, Portierer og Draperier mellem Søjlerne, taltes i store Kirker ikke i Tiere, men i Hundreder. (Strzygowski: Orient oder Rom, Leipzig 1901, S. 90.)

Bassinet; man synes at være i en Fehave, alene, gemt ved Løvværket for Solens hede Straaler og nysgerrige Menneskers Blik.

En Dekoration af denne Art, hvor Arkitektur og Maleri har forenet sig for at fremkalde en eneste Illusion, hører til det mere sjældne. Som Regel nøjedes man med at dekorere Værelsernes og Gangenes Vægge med Arkitekturmaleri eller Billeder af Figurer (især mytologiske), Genrebilleder, Portrætter, Landskaber eller lignende, adskilte ved vekslende Ornamenter, frit opfundne eller hentende deres Motiver fra forskellige Genstande, især kunde fremhæves de mange nydelige Kandelabermotiver. En Del Malerier og Statuer af kendte ældre Kunstnere er ligeledes kopieret paa Pompejis Vægge eller i Gulvmosaikkerne.

Den almindelige Teknik er al fresco (Maling paa den vaade Stuk, der paasmøres meget omhyggeligt, undertiden i en Tykkelse af indtil 8 Centimeter). Limfarve og Temperamaling maa vist have været brugt, naar f. Eks. et Ornament skulde males ovenpaa den allerede farvede Grundflade. Enkaustisk Maleri, saaledes som vi bedst kender det fra Billederne, der er fundne i Faijum i Ægypten, findes vist ikke; men det kunde have været brugt paa de malede Trætavler, der er fundne indsatte i Væggene som et Led af Dekorationen. Oliemaleri kendte Oldtiden ikke.

Man skelner mellem 4 forskellige Stilarter i de pompejanske Malerier.

Første Stil tilhører det andet Aarh. før Kr. F. Det er endnu ikke egentlig Maleri, man indskræn-

ker sig til i Stukken at eftermale Kvadre af forskellige Sorter broget Marmor, (sammenlign i al sin Ensformighed Væggen paa Hovedbygningen ved Trappen i det nordøstre Hjørne). Forneden findes en Sokkel, foroven en Gesims, plastisk udformet i Stukken, omtr. i $\frac{2}{3}$ Højde fra Gulvet. Mosaikken dækker Gulvene ¹⁾, i Loftet var Kassetter.

Efter Forbundsfællekrigen fik Pompeji en romersk Besætning og blev romersk Koloni. Hermed begynder i Maleriet den saakaldte anden Stil, der varer Aarhundredet ud til Beg. af vor Tidsregning. Horisontalt deles Vægfladen som før ved Gesims og Sokkel, vertikalt ved Søjler, Pilastre og Ornamentrækker, allesammen i Forhold, der er nogenlunde naturtro. Som noget nyt kommer hertil Billeder mellem Søjlerne, ofte 3 paa en Væg, med Hovedbilledet i Midten. Den vertikale Tverdeling fortsættes delvis over Gesimsen og ned paa Soklen, saaledes at hele Væggen kan deles i 9 eller flere Felter.

Tredje Stil omfatter den første Kejsertid til omtr. Aar 50, fjerde Tiden til Byens Undergang. De fleste af Pompejis Billeder tilhører disse Perioder; meget gammelt blev ødelagt ved Jordskælvet i 63. De to Stilarter er forøvrigt vanskelige at holde ude fra hinanden. I den tredje findes endnu store Billeder, i fjerde bliver de mindre, saa at den malede Arkitektur ikke omslutter selve Bille-

1) I Syden har Stengulve altid været det normale, fordi de er behageligt kølige og nemme at holde rene (de yder ogsaa en relativ Garanti mod Lopper), og man har allerede tidligt fundet paa at oplive den ensformige Flade ved broget Indlægning (J. L. Heiberg: Italien 530).

det, men kun Billedfeltet. Baade i tredje og fjerde Stil er Arkitekturdekorationerne saa fine, at de gaar ud over al Virkelighed, men i tredje Stil er Linjerne endnu lige og Ornamenterne for en stor Del Fladeornamenter; i fjerde er Udviklingen i fuld Gang henimod en antik Rococo med buede Linjer, Vuer gennem fantastiske Sprinkelværkskonstruktioner og en Overlæsselse af Ornamente med Motiver fra høje, ranke Bladplanter eller Slyngtraade. Ligeledes er Farveindtrykkene livligere i fjerde end i tredje Stil. Udgangspunktet for hele denne fantastiske Arkitekturdekoration synes ikke vanskelig at finde; det er aabenbart det Syn, man fik straks indenfor Døren gennem Atriets Rum, Tablinum og ud i det søjlesmykkede Peristyl, der har været Springbrættet for Kunstnernes Fantasi. Det usunde i den senere pompejanske Malerkunst beror paa, at den gør det umuligt for Beskueren at opfatte Murvæggen som en Flade; bestandig tror man at se gennem lange Gallerier og højloftede Sale og føler sig tilsidst saa desorienteret som i et Spejlkabinet. Man føler her, i hvilken Grad Oldtiden havde Sans for ydre Former. Disse Fantasibygninger maa betragtes som arkitektoniske Programmer, Ideer, som den pro-saiske Tyngdelov forbød dem at gøre til Virkelighed. Renæssancens Kunst har paa lignende Maade søgt at lege Kispus med ens Fantasi. Forsiden af Scuola di S. Marco i Venedig er smykket perspektivisk; man tror at se ned ad et Par lange Søjlegange og at se 2 Løver, hver i sin Portalaabning. Det hele gør et uroligt, uarkitektonisk Indtryk.

Paa en Korstol fra S. Maria in Organo i Verona¹⁾ er der i indlagt Træarbejde (intarsia) fremstillet en Gade med høje Huse, Buegange og Altaner. Italienerne i Renæssancen var ikke for ingen Ting Efterkommere af Oldtidens Romere; deres kraftige Fantasi skaffede sig netop i høj Grad Afløb gennem Byggeforetagender.

Pompeji blev aldrig andet end en halv ukendt Provinsby, der ved sin Undergang maaske har haft c. 20,000 Indbyggere. Dens Betydning er for os meget større end for Oldtiden. Den antikke Malerkunst, som Oldtiden selv satte saa højt, er for os tabt, kun i Pompeji og enkelte andre Steder kan vi finde dens Udløbere. De udgravede Huse, der for os synes herremandsagtige, har naturligvis kun været Efterligninger i tarveligt Materiale af de Pragtbygninger, Oldtidsforfatterne omtaler, med Kassetlofter, smykkede i Guld og Elfenben, Arkitraver af blaaligt hymettisk Marmor paa Søjler af det gule Marmor fra Numidien (giallo antico), Gulve af Marmor eller Mosaik, Purpurhynder over Løjbænkene og foran Værelserne som Portierer. Og Virkeligheden har sikkert ofte staaet endnu højere, end man skulde tro efter Forfatternes Antydninger. I Roms gamle Marmorhavn ved Tiberen har man fundet Rester af over 1000 forskellige Marmorsorter. Man har Eksempler paa Vægge, helt dækkede af forgyldte Bronzeplader eller Sølvblik. En Bolig, der med sine Haver dækkede 2 Tønder Land, be-

1) Gengivet i Burekhardt: Geschichte der Renæssance in Italien § 151.

tragtedes i Kejsertiden som indskrænket for en fornem Mand. Cicero betalte 700,000 Kr. for sit Hus paa Palatium.

Den gamle Frescokunst blev optaget af den kristne Kirke, vandrede mod Nord og naaede i Middealderen ogsaa til os. Den direkte Forbindelse med Oldtidens Malerkunst glemtes efterhaanden, men optoges atter i Renæssancen. Man kaldte dengang denne Kunst »Grotteskkunst«, fordi den fandtes overleveret i antikke »Grotter« d. v. s. Rummene i Thermerne, navnlig Titusthermerne, Hadrians Villa ved Tivoli og lign. Steder. Den tidligste officielle Omtale af denne »Grotteskkunst« er i en Kontrakt med *Pintoricchio* fra 1502, hvor han forpligter sig til at smykke Domkirkebiblioteket i Siena »med saadanne Fantasier, Farver og Inddelinger, som han anser for det nydeligste, smukkeste og virkningsfuldeste i gode, fine og holdbare Farver i den Stil og Tegning, som man nu kalder grottesk.«¹⁾

Denne Side af Renæssancens nye Liv naaede først Danmark 3—400 Aar efter med Hilker. Vi faar da ved Forholdet mellem vore gamle Kalkmalerier og Hilker en Parallel til, hvad der i Sprogvidenskaben kaldes folkelige og lærde Ordafledninger. Ved Overgangen f. Eks. fra Latin til Fransk, forvandles det latinske *mobilis* langsomt og umærkeligt gennem det daglige Sprogs Tale til Ordet *meuble*, med Tonen liggende paa samme Stavelse

1) Burekhardt: Geschichte der Renaissance in Italien § 174 flg. Billeder fra Domkirkebibliotheket findes f. Eks. hos Rusconi: Siena, Nr. 9 i Rækken: Italia artistica.

i begge Ord. Ved en senere Tids direkte Laan skabes af Latins mobilis, det franske mobile, med tilsyneladende større Lighed, men med Betonningen liggende et andet Sted, hvorved Laanet røber sig som lærdt og ufolkeligt. Vore gamle Kirkemalerier har vokset sig fast i Folkets Kærlighed, og man søger nu at bevare, hvad der er levnet os. Anderledes er det maaske med den stærkere og renere Stil i Hilkers Dekorationer. Man kan naturligvis godt sige, at den egentlig ikke passer nord for Alperne. Den forudsætter Lys og Varme, rettere sagt saa megen Varme, at et Værelse skal give kølige Skygger, hvor man søger Beskyttelse mod en ubarmhjærtig Sol. I et Land, hvor man maa være forberedt paa 9 Maaneders Vinter og undertiden ingen Sommer, frembringer Rum, dekorerede som Pompejis, meget let Kuldefornemmelser, som naar man en kold Vinterdag ser et let paaklædt Menneske. Vore Værelser skal have en god Kakkelovn, Tæpper paa Gulvene og varme Farver paa Væggene. Deraf følger en anden Hovedforskel. Vore Værelser skal skabe »Hygge«, en Stemning af Inderlighed, der ikke lader sig fange i Ord. Den gamle Dekorationsstil er formel, forstandsagtig, uromantisk som det italienske Landskab. Det er i saa Henseende højst betegnende, at da Pompejis Dekorationsmalere begyndte at skeje ud, skabte de et Maleri med en saa fantastisk Arkitektur, at det blev rene Luftslotte; men Arkitektur er jo den mest formelle af alle Kunstarter.

Og alligevel, man holder dog af de gamle Motiver, fordi de taler deres tydelige Sprog om Sol

og Varme og om en Tankeklarhed, der ikke bliver hængende i Stemmingsmorads.

II. Stengangens Dekoration.

Hovedmotivet i Stengangens Dekoration maa nærmest anses for at være en friere Behandling af den anden pompejanske Stilart. Der er Sokkel og Gesims; den sidste, hvis nederste Del bestaar af et hvidkantet, grønt Baand, sidder meget højere end sædvanligt er i Pompeji. Den store gulbrune Vægflade deles lodret af brede, grønne Baand med hvide Kanter, der omrammer 4 Felter med Grene af Bøg, Laurbær, Oliven og Eg. Niccolini gengiver¹⁾ en Væg, der godt kan tænkes at have været Model for Stengangen. Soklen er der sort og Væggen gulbrun, men det ensformige sorte oplyses af Ornamenter, Grene, Fugle og smaa Dyreskikkelser, mens Væggens store Felter skilles af lodrette, sorte Baand, hvori Rankeornamenter snor sig op til et horizontalt Ornamentbaand af samme Art, der løber hen over alle Vægfelterne. I Midten af hvert Felt er fremstillet en lille svævende Figur.

I Stengangens 4 Hjørner har Hilker 4 Gange malet en nydelig kandelaberlignende Figur, et Motiv, som han ogsaa har benyttet flere Gange ved Udsmykningen af Universitetet.

1) Le case ed i monumenti di Pompei. Napoli 1854-62-90-96. II. Descrizione generale XXXVII.

Det er til en Begyndelse lettest at sige, hvad denne Figur ikke kan være. Det kan ikke være en almindelig Fakkell, da denne har et langt, lige Skaft, uden Tværplader og Bladornamenter. Det kan heller ikke være nogen normal Broncekandelaber; en saadan staar paa Fødder (normalt 3) eller paa en Plade, der atter staar paa Fødder, og selv om man vilde antage, at Foden var udeladt, bliver Tværpladerne urimelige, da Kandelaberskafter er lige; ligesaa Ilden foroven, der aabenbart kommer fra et brændende Stof i Skaalpladen; var det en Kandelaber, skulde der her have staaet en Lampe, eller muligt en Figur; i sidste Fald vilde der have været Tværgrene eller lign. til at hænge Lamper paa. Heller ikke kan det være en Marmorkandelaber. Ganske vist vilde Tværpladerne passe hertil, men Formen i Skaftet er alt for slank til, at det kan være en Gengivelse af et Marmorarbejde. Intet fornuftigt Menneske vilde bruge et saa skørt Stof til et saa tyndt Arbejde, Forbilledet maa have været af Metal.

Det kunde være en Thymiaterion, en Slags Røgelseskar, der anvendtes i Templerne, og som flere Steder i Literaturen omtales som pragtfulde Kunstgenstande¹⁾. Foden maatte da tænkes til.

Lettest løses dog maaske det hele Spørgsmaal ved at opfatte Hilkers Figur som en »Skaalfakkell«. En saadan var sammensat af flere Stykker, der

1) En saadan Th. findes i Glyptoteket i München (Nr. 462); den stammer fra Etrurien, men er restaureret. Paa Relief 348 smstds. ses to Niker, læggende Røgelse paa en Th., som de bekranser.

alle foroven udvider sig som en Blomsterkalk, men nedad smalner ind til en Stilk. Den ene Skaal blev stukket ind i den anden, hvorved den hele Fakkell efter Behag kunde gøres længere eller kortere. Den øverste Skaal var til Brændstoffet, den nederste kunde holdes i Haanden eller stikkes ned i en Fod.

Saadanne Fakler findes ikke saa sjældent paa Malerier fra Pompeji. Helbig¹⁾ skildrer et saadant: En bekranset Yngling svæver i rød Chlamys med en sænket Fakkell i højre Haand, i den venstre med den Basis, hvori Faklen kunde stikkes fast. Det maa være det Maleri, Niccolini har gengivet i Bind IV, Supplemento, Tav. XXXVII. Derimod er hans Fortolkning aabenbart forkert, naar han forklarer: I højre Haand en udslukt Fakkell (una spenta face), i venstre en Slags Bæger (una specie di calice²⁾). Faklen er her fremstillet ikke som Ornament, men som en virkelig Brugsgenstand, og Maleriet maa derfor antages at være en nogenlunde naturtro Gengivelse af selve Genstanden.

Der er dog Forskel mellem de omtalte pompejanske Skaalfakler og Hilkers, væsentlig beroende paa, at Pladerne hos Hilker støder til Skaftet omtrent i en ret Vinkel, mens der paa de pompejanske Billeder gaar en meget smuk konkav Buelinje fra Skaalens yderste Rand ind til Skaftet; desuden af-

1) Wandgemälde der vom Vesuv verschütteten Städte Campaniens, Leipzig 1868. Nr. 1953.

2) Smlgn. Demeters Fakkell i Casa di Castore e Polluce hos Niccolini; s. Forf. II, Descrizione generale Tav. L. Lettere tilgængelig er Müller-Wieseler: Denkmäler der alt. Kunst Nr. 88 og 90.

tager paa de antikke Billeder Skaalenes Størrelse, jo højere man kommer op. Noget bestemt Forbillede for Hilker kender jeg ikke fra Pompeji, men det er rimeligt nok, at han har kopieret sin Figur fra en eller anden Væg¹).

Det ligger i Sagens Natur, at en saadan Fakkel med Brændstoffet i den øverste Skaal maa være et meget gammelt Belysningsmiddel. Det ligger nær at se en saadan Skaalfakkel i den Genstand, Homer kalder en Lamptér:

Tre Lampterer de lode nu flux opstille paa Tilje
Rundtom i Salen at lyse, med knastørt Ved var de
fyldte,
Vissent og tørt forlængst, og nys var det splintret
med Øksen;
Spaaner af Fyr de kasted deri, og Odysseus's Terner
Skiftedes ad, de lysende Blus at holde vedlige.²)

Om Ægypterne fortæller Herodot, at de ved en bestemt Nattefest tændte en Mængde »Lychna«,

-
- 1) Pompejiautoriteten Prof. A. Mau i Rom, hvem jeg skylder den ovenfor fremsatte Opfattelse, bemærker om dette sidste Punkt: Die von Herrn Hilker als Ornament verwendete Fackel hat er sicher in Pompeji copirt. Nach der Art wie Maler zu arbeiten pflegen möchte ich daran nicht zweifeln. Vielleicht würde ich in Pompeji das Original finden können. Ob er es, für seine Verwendung, etwas modificirt hat, kann ich nicht wissen. Der Kelch zu unterst kommt mir etwas fremdartig vor; doch möchte ich so aus der Erinnerung nicht leugnen, dass er sich so in Pompeji findet.
 - 2) Odysseen 18, 307. Smlgn. 19,63. I Musikværrelset i Heises Hus i Sorø, der nu ejes af Khr. Vedel, er alle Hjørnerne runde.

som de stillede ude omkring deres Huse. Fra Monumenterne kendes ingen saadanne »Lychna«; men Herodot beskriver dem¹⁾ som bestaaende af flade Skaale med Salt og Olie; deri stak en Væge. Formodentlig har man samlet Saltet i en spids Kegle, stukket en Væge deri og hældt det hele over med Olie; Saltet skulde da opsuge Vandet i Olien, for at Flammen kunde brænde roligere. Disse »Lychna« maa da vel ogsaa opfattes som en Slags »Skaalfakler«.

Under Buen i Stengangens østre Ende er der malet 2 Hyldegrene, i den vestre 2 Ellegrene²⁾. I Loftet i den østre Tværgang ses mod Syd 2 Gæs, mod Nord 2 Lommer. I selve Stengangen i 4 Dobbeltfelter: 2 Dagrovfugle; en Knubsvane (m. S.) og en Sangsvane (m. N.); en Hornugle (m. S.) og en Slørugle (m. N.); 2 Dagrovfugle. I den vestre Tværgang mod Syd to Maager, i Midten 2 Ænder. Alle disse Fuglebilleder er omslyngede af Rankeornamenter, der forneden bestaar af brede Acanthusblade; derfra udgaar der, til Siden og opad, yndefulde Voluter, for en stor Del smykkede med Bladmotiver og endende i ubestemmelige Fantasi-blomster. Felterne indrammes af gule Lister.

Hilker har i disse malet en anden Slags Skaalfakkel, der bestaar af et svært Skaft, leddelt paa 3 Steder med en Ring og Bladkrans. Foroven udvider Skaftet sig skaalagtigt, og der brænder Ilden. — Paa Façaden af Teknisk Skole i Kbhvn. har man anvendt en tredje Slags Skaalfakler som Dekoration.

- 1) II, 62. Se Wiedemann: Herodots zweites Buch, Leipzig 1890.
- 2) De botaniske og zoologiske Bestemmelser skyldes Overlærer Zoffmann.

Det er en nem Sag at bestemme, hvorfra Hilker har hentet dette sidste Motiv. I sit Værk: *Studier efter pompejanske Dekorationer*¹⁾ har han gengivet et lignende Ornament. Over en Fod, der bestaar af nedfaldende Acanthusblade, hæver en Krans sig af de samme Blade, der vender opad. Fra de øverste Blade begynder en Række snoede Ornamentter, smykkede med Bladmotiver og i Midten indesluttende stiliserede Blomster, en Fugl og en Hind. Hilker meddeler, at han har kopieret sin Tegning fra en Husvæg i Nærheden af Basilicaen; Originalen er malet med flere Farver paa en sort Frise; Fyldingerne paa hver Side er lys Okker, og det smalle Baand, som indeslutter det sorte, rødt med en vis Udsmykning.

Forskellen mellem den pompejanske Original og Hilkers Dekoration i Stengangen beror derpaa, at i Pompeji, hvor Dekorationen er anbragt paa et smalt og meget langt Felt, snor Spiralen sig lige opad over Acanthusbladene forneden, men i Stengangen, hvor Dekorationen skal fylde et omtrent kvadratisk Felt, optages Midten af en Fugl, og Spirallinjerne snor sig da ud til Siderne omkring Centrumfiguren.

At forbinde ornamentale Voluter med Palmetter eller Acanthusblade er gammelt i græsk Kunst. Paa det ualmindelig smukke Akroterion over Gavlens Topvinkel i Aphaia templet paa Aigina, et Akroterion, som har ladet sig rekonstruere efter de sidste Udgravninger, er endnu Voluterne langt væ-

1) Hefte II, Tavle VIII. Hefterne bestaar kun af Tegninger, ledsagede af ganske korte Beskrivelser.

sentligere end Bladmotiverne. Aphaiatemplet i sin nuværende Skikkelse er omtr. fra 480 f. Kr. I Skt. Petersborg findes en Pragtamfora af Sølv fra Sydrusland, der er græsk Arbejde fra Perserkrigenes Tid¹). Siderne er smykkede med Voluter, Palmetter, Acanthusblade, Fantasiblomster og Fugle. I korinthisk Stil er Blandingen af Voluter og Acanthusblade Regel. Denne Blandingsstil, hvor Voluterne efterhaanden mere og mere smykkedes med Bladmotiver, har vist især gjort Lykke paa Augustus Tid. Rester af det store Ara-Pacis-Alter er smykket med fantastiske Acanthusblade, naturalistiske Vedbendduske og Konvolvulus; derimellem Firben, Frøer, Slanger, Græshopper og Fugle²). Battistero lateranense i Rom har et Mosaikarbejde med lign. Blade, Blomster og Fugle. I Renæssancen kom disse Ornamentter til at spille en stor Rolle. Italienerne kaldte dem rabeschi, trods den ringe Lighed med egentlige Arabesker.

Loftet i Stengangen er malet med Kassetter, paa hvis blaa Grund stiliserede Blomster ses ovenfra, ned i Kronen. Dette Ornament er ældgammelt og kræver en særlig Omtale.

I Orienten, som andre Steder, var de ældste

-
- 1). Afbildet hos Springer-Michaelis: Handbuch d. Kunstgesch. I. Fig. 357.
 - 2). E. Petersen: Vom alten Rom S. 180. Opførelsen af dette Alter besluttedes af Senatet, da August i Aaret 13 før vor Epoke vendte hjem fra Spanien og Gallien. Horats digtede en Ode (Carm. IV, 5), hvor han gjorde sig til Talsmand for en oprigtig Hengivenhed for Fædrelandets Fader. Rosterne af Altret er paa sædvanlig og behørig Maade spredt til Firenze, Paris, Wien og flere Samlinger i Rom.

Ornamenter lineære, ofte dannede som flettede eller vævede Mønstre; Dyr og Planter fremstilles nok tidligt, men som egentlige Ornamenter først senere, Planter i al Almindelighed senere end Dyr. Blandt Planterne har i Aartusinder Lotus og Acanthus været nyttet, Lotus længe før Acanthus.

Af Lotusblomsten som Ornament findes 2 Hovedtyper, idet den enten tænkes set fra Siden eller ovenfra; i sidste Tilfælde kaldes den almindeligvis Roset. Begge Typer stammer fra Ægyptens Oldtidskultur¹⁾.

Rosetten forekommer vistnok først i »det ny Rige« (c. 1600—900 f. Kr.). Antiksamlingen i København har f. Eks. nogle runde Skiver med Rosetter (og en Lotusblomst) af glaseret Ler.²⁾ De stammer fra det 20nde Dynasti og har været anbragte som Ornamenter paa en Tempelvæg. Fra Ægypten gik Rosetten til Orienten, hvor den findes baade i Assyrien og Persien. Fønikerne maa have kendt den; Antiksamlingen har et Par Votivtavler af Sten³⁾ fundne i og ved Karthago og begge smykkede med en Roset. Fønikerne har bragt den til Kypern, den Ø, hvor orientalsk og græsk Kultur i ganske særlig Grad mødte hin-

1) Lotusblomsten benyttedes i Ægypten til Dekoration ved festlige Lejligheder; i Religionen blev den Tegn for Udødeligheden og var derfor den nyfødte Sols, Horusbarnets Blomst; dens Billede var Skrifttegn for Øvre Ægypten, som Papyrusplanten for Nedre Ægypten. Navnet Lotos er græsk, ikke ægyptisk; Ægypterne selv kaldte de forsk. Arter: seschen, necheb, sertepe. (Wiedemann: Herodots zweites Buch, Kap. 92.)

2) Katalognummer: Ægypten 146.

3) Katalognummer: Fønikien 12 og 13.

anden. Paa kypriske Vaser i vor københavnske Antiksamling findes det sædvanlige Rosetornament. Paa det græske Fastland findes Rosetter allerede i mykensk Tid, f. Eks. paa et Loft i Orchomenos¹⁾; ligesaa paa »geometriske« Vaser. Rosetten er et Ornament, som de flg. Tider har holdt fast ved med stor Troskab, og vi møder den nutildags overalt i det daglige Liv. Den er malet mangfoldige Gange her i Hovedbygningen; plastisk udformet er den i Festsalen.

Lige saa almindelig som Rosetten er den anden Type, hvor Lotusblomsten ses fra Siden. I Ægypten fremstilles den i ældre Tids Kunst som voksende eller afskaaret; ofte bæres den i sidste Tilfælde af en fremstrakt Haand; men den er endnu ikke egentligt Ornament. Som saadant bruges den dog allerede i det gamle Riges Tid, enten naturtro eller stiliseret; til sidste Art hører den saakaldte »Palmette«, med afrundede Blade; Ordet har intet at gøre med »Palme«. I Assyrien og Fønicien, paa Kypern og i Etrurien, hvor orientalsk Indflydelse var stærk, findes baade mere naturtro og stiliserede Lotusblomster. I Grækenland findes de første Lotusblomster i mykensk Tid (paa en Dolk i den københavnske Afstøbningssamling), temmelig naturtro; mens de holder sig paa Øerne, forsvinder de paa Fastlandet i den ældre geometriske Tid, og først mod Slutningen af denne Periode begynder de atter at blive almindelige paa Grund af stigende

1) Perrot et Chipiez: *Histoire de l'art dans l'antiquité VI*, 543.

orientalsk Indflydelse, baade naturalistiske og som Palmetter.

Palmetter findes i Hovedbygningen i Festsalens Apsis og paa Pilastrene mellem Apsis og Sydvæggen. Paa de to gamle Kakkelovne i Festsalen ses paa Forsiden et Baand af stiliserede Palmetter, afvekslende med mere naturtro Blomster. Omvendte Palmetter findes i Musikklassen. Af Palmetteornamentet udviklede sig det ioniske Kapitæl og Kymationsornamentet. Et stort Kymationsornament findes i Lovsangssalen alle 4 Vægge rundt.¹⁾

3. Døre.

Dørene havde i vor Kulturs Oldtid i mangfoldige Tilfælde skraa Sideafslutning, saaledes at de gjordes bredere forneden end foroven. Dette gælder f. Eks. om Døren paa Erechtheiontemplets Nordside, sagtens den mest almindelig kendte af alle antikke Døre; Aabningen angives forneden til 8,1 engelske Fod, foroven til 7,6. Dette Princip er overholdt saa hyppigt, at det ikke kan være tilfældigt, der maa være, eller have været, en naturlig Grund.

I de sædvanlige Stenbygningers alm. Konstruktion synes det ikke muligt at finde Grunden; Skraalinjerne maa være en Arv fra en Bygningsmaade, hvor de var mest hensigtsmæssige. Nu

1) Oscar Montelius: Die typologische Methode. Sthlm. 1903. — A. Riegl: Stilfragen. Grundlegungen zu einer Geschichte der Ornamentik. Berlin 1893.

ved vi, at meget gamle Vinduesaabninger har været dannede ved at sætte to Tømmerstokke skraat mod hinanden med den spidse Vinkel foroven \wedge . Paa denne Maade modstaas lettest Trykket fra Siderne og ovenfra i en Bygningsmasse, der har været løst sammenhængende som f. Eks. Ler. Man tør vel nu antage, at Døraabningen har været dannet paa samme Maade, skraat tilløbende som Indgangen til et Telt. Nogen egentlig Dørfylding behøver man næppe at tænke sig i disse primitive Huse, højst et Skind, et Klæde, et Sjalusi eller lign. Var Døren høj, hvorved Sidetrykket blev stærkt, kan man have sat en Tværbjælke til for at holde de to Sidestykker fra hinanden, A. Denne Konstruktion overførtes senere til Stenbygningerne, blandt hvilke Løveporten i Mykenæ er et typisk Eksempel. Portaabningen er forneden 3,07 Meter, foroven 2,85 M. Den vældige Overligger er 5 M. lang, 2,5 dyb og 1 tyk. Ovenover denne er der udsparet en trekantet Aabning, dels for at formindske Trykket, dels naturligtvis af gammel Vane. Udelader man den øverste Trekant, har vi den almindelige græsk-romerske Dørtype. Efterhaanden bliver Siderne mere og mere rette; helt lodrette er de paa en Dør i Diocletianspaladset i Spalato. Saa længe man holdt paa de skraa Døre, kunde man bygge enten med store Stenstolper, der sættes op som en skraa Dørkarm, eller hvis man byggede af mindre Sten, kunde man lade det overliggende Lag krage udover det underliggende. Det første har aabenbart været følt som det fornemste og anvendtes i den store Løveport. Den sidste Metode var

mindre monumental, men den lod sig anvende ikke alene til Dørkarme, men ogsaa til at bygge Spidsbuer og Hvælvinger, vel at mærke uden Anvendelse af det sædvanlige Bueprincip. Kasematterne i Tiryns, gamle græske Kuppelgrave og etruskiske Grave er byggede saaledes.¹⁾

For et Folk med æstetiske Evner maatte det være en nærliggende Opgave at forvandle deres Døre fra et Hul i Muren til et virkeligt arkitektonisk Hele. Dette gøres ved Inddeling og Sammensætning i passende Forhold. Den naturlige Udvikling havde, som omtalt, skabt Sideblokke og Overligger. Til yderligere Pynt og Fremhæven af Dørens Enhed, kunde man, som paa hver Side af Døraabningen til Atreus's Skatkammer, anbringe et Par Halvsøjler til at bære Overliggeren, eller man kunde lade denne bæres af fremspringende S — formede Konsoler. Selve Dørkarmen kan yderligere markeres ved Anbringelsen af Rosetter, Perlesnor og Kymation eller lign. Ornamenter, enten huggede i selve Stenen eller paasatte af Metal.

Her maa nu et særligt Forhold tages i Betragtning. Omfatter man et kvadratisk Felt med en Ramme, der er lige bred paa alle Sider, bliver Rammens Ydersider stadig ved at være kvadratiske, og der bliver Harmoni mellem Rammen og det indrammede Midterfelt. Men Forholdet bliver anderledes, naar det er et aflangt Felt, der skal ind-

1) Perrot et Chipiez: *Histoire de l'art dans l'antiquité* VI 505 fig. VII 338 giver en Samling af forskellige Dørtyper. — F. M. Simpson: *A History of Architectural development* I. London 1905.

rammes. Lad os for Nemheds Skyld tage et bestemt Eksempel, en Aabning, der er 4 Alen høj og 2 bred; Aabningens Bredde vil da forholde sig til Højden som 1 til 2. Sættes herom en Karm, der paa alle Sider er 1 Alen bred, bliver hele Smalsiden 4 Alen, Længden 6; Forholdet er altsaa nu 2 til 3, og et fint æstetisk Øje føler en Disharmoni, da Rammen er mere kvadratisk end Døraabningen. Disharmonien føles stærkere ved brede Rammer og aflange Aabninger end ved smalle Rammer og mere kvadratiske Aabninger. Paa vore sædvanlige Husdøre og Rammer om almindelige Vægbilleder tager vi som Regel intet Hensyn til dette Forhold, men vi gør det i store aflange Pillespejle, hvor Rammen gøres højere foroven ved en eller anden Tilsætning, og Oldtiden gjorde det ved Konstruktionen af sine store Pragtdøre, som Regel saaledes, at man nærmest omkring Døraabningen satte en smallere Rammeliste og et Stykke over dennes Overkant en sværere Overligger, baaret af Konsoler, som en ydre Ramme, for at det oprindelige Forhold mellem Døraabningens Bredde og Højde ogsaa kunde bevares i Forholdet mellem Karmens Bredde og Højde. Om man i Oldtiden har konstrueret sig til Overliggerens Plads, eller man har nøjedes med Øjemaal, ved jeg ikke; i Renæssancen har man aabenbart i omhyggeligt udførte Døre konstrueret sig til dens Plads ved Hjælp af Døraabningens Diagonaler. Fra et passende Punkt i Diagonalen trækkes en Linje parallelt med Aabningens Langside; denne Linje begrænser Konsolens Yderside; fra samme Punkt trækkes en anden Linje parallelt

med den øverste Smalside; denne Linje begrænser Overliggerén.¹⁾)

Græsk Arkitektur er de lige Linjers Arkitektur i Søjler og Bjælkeværk; Romerne benyttede Buen i ganske særlig Grad. Dette giver en væsentlig Stilforskel. Desuagtet benytter Romerne ofte græske Motiver som Ornamentter paa deres store Buebygninger (Colosseum, Marcellusteatret), hvad der kan ledde Murmassen i Forhold, der tiltaler Øjet og fører det i bestemte Retninger, men ogsaa kan fremkalde underlige Misk-mask Indtryk som i Porta de' Borsari i Verona (fra Slutn. af tredje Aarh. e. Kr.), hvor Gavlfelt, Arkitrav og Søjler danner en uforstaaelig Ramme, klistret uden paa den solide Bueport. Romersk Arkitektur (men vistnok aldrig græsk) benytter i det hele hyppigt et Gavlfelt eller et Segment over Overliggeren, Motiver, som kommer igen i Renæssancen i mange forskellige Variationer.

Selve Døren tildannedes af haardt Træ—Eg, Cypres, Olivén o. l. — ofte med Fyldinger for at hindre, at den skulde slaa sig. Havde man Raad og Smag, kunde man beslaa den med Pyntenagler eller helt beklæde den med tynde Metalplader. Dørens Hængsler sad ikke fast paa Sidestolperne, men drejede sig om Tappe, der stak ind i Huller paa Karmen foroven og forneden. Denne Metode har rimeligvis givet Anledning til megen Knirken, naar Døren skulde op og i — i hvert Fald er det i de latinske Komedier et stadigt genkommende

1) Burckhardt: *Gesch. d. Renæs. in Italien* § 57.

Træk, at en ny Person melder sin Indtræden paa Scenen (d. v. s. Udtræden paa Gaden, der er det Sted, hvor Stykkerne regelmæssig spilles, ligesom hos Holberg), ved at Døren knirker. Døren lukkedes indvendig med Slaa.

Vender vi os efter disse kursoriske Bemærkninger til en Betragtning af Hovedbygningens Døre, vil man se, at den gamle, simple Dør med to Sidesolper og en Overligger genfindes i de smaa Døre i Bygningens Øst- og Vestfløj og i Nordsidens østlige og vestlige Hjørne. Hoveddøren paa Nordsiden ud til Fratergaarden har Konsoler, bærende et trekantet Gavlfelt. Baade paa denne og paa Stengangens Døre er der imidlertid noget uklart i Motivet, idet Konsolerne paa en Maade baade sidder inden og uden for Dørrammen. Antikken og Renæssancen har, i hvert Fald som aldeles gennemgaaende Regel, vaaget over, at Konsolerne kom uden for Rammen. Paa Hovedbygningens Døre omsluttet Aabningen af en smal Ramme og uden om den ligger igen en bred Liste, paa Fratergaardsdøren af Puds, paa Stengangens af Træ, og ovenpaa denne Liste sidder Konsolerne. Paa Stengangsdørene er de sædvanlige smukke S-formede Konsoler desuden vanskabte til et Par flade Træstykker. Det lille Ornament, der kan sidde under Konsolerne (se Fratergaardsdøren) er her afløst af en Muslingskal. Denne har været og er endnu et meget yndet Dekorationsmotiv, og i det flg. skal det blive forsøgt at tegne nogle Træk af Motivets Historie; her kan straks siges, at Anbringelsen af en Muslingskal under Konsoler ganske utvivlsomt

er en moderne Opfindelse, der tilmed er ret sjælden.

De antikke Dørkonstruktioner studeredes i Renæssancen og bruges stadig; Indgangsdøren til Glyptoteket i München er en — vistnok temmelig nøje — Efterligning af Erechtheiondøren; Dørene i Thorvaldsens Museum i København giver den antikke Type i Almindelighed. I nyere Tid er disse Dørmotiver blevet brugt til Altre, Gravmæler og Vinduer. Hovedbygningens Vinduer er i nederste Etage blot Huller i Muren; i anden er der Tilløb til en Dørkarmsindfatning med en Overligger et Stykke tilvejs, da Vinduesaabningen er aflang; i tredje, hvor Aabningen er kvadratisk, er den indesluttet af en Ramme, der er lige bred paa alle Sider — begge Dele i Overensstemmelse med det før udviklede. En Spaseretur f. Eks. gennem Store Kongensgade i København frembyder en Rigdom af saadanne Iagttagelser.

4. Afrodite og Mustingeskallen.

Den Gudinde, der i græsk Mytologi kaldes Afrodite, er en Blanding af orientalske og græske Forestillinger. Alle os bekendte semitiske Folk, undtagen Jøderne, dyrkede et højeste kvindeligt Væsen, der baade var Gudinde for Maanen og al Frugtbarhed i det organiske Liv; begge Funktioner hænger naturligt sammen, da de maaneklare Nætter giver den nødvendige Dug i de regnfattige Lande, og Maanen (Maaneden) regulerer kvindeligt Køn-

liv. Denne Gudinde hed hos Fønikerne Astarte, hos Assyrerne Istar og i Babylon Mylitta. Hun blev i det hele en Lykkegudinde, og derfor kaldte Romerne det heldigste Kast i Tærningsspillet for Venus. Allerede i Orienten opfattedes hun som en egentlig Vandgudinde. Efter en Legende skulde Fiskene i Eufrat have fundet et stort Æg og skubbet det ind til Bredden, hvor en Due havde udrugget det, og saaledes blev Gudinden skabt. Hos de søfarende Fønikere blev hun en Havgudinde. Maanen steg jo op af Havet og sank atter ned i det. Hun tænktes bevæbnet, hvad der vel hænger sammen med, at Solens og Maanens Straaler opfattes som Pile eller Lanser. Til hende var helliget Vædderen, Bukken, Agerhønen, den frygtsumme og kælne Due, Purpormuslingen og visse Fisk, Cypressen, Myrten og Granatæblet. De nævnte Planter antoges at helbrede Forstyrrelser i Kønslivet; Granatæblet blev paa Grund af sin Kærnerigdom tillagt hende som et Frugtbarhedssymbol. Deraf udviklede sig den Skik, at en Ungersvend almindelig bragte sin Elskede et Æble som Gave. Catul har en nydelig Aarestrupsk Situation, hvor en ung Pige har gemt et modtaget Æble under sine Klæder. Da kommer hendes Moder, Datteren rejser sig for at gaa hende i Møde og glemmer det forræderiske Æble, som triller henad Gulvet. Smlgn. Afroditestatuernes Æbleattributer.

Allerede hos Homer er Afrodite saa hjemmevant i den græske Gudekreds, som om hun ikke var et fremmed Barn, Familien paa Olympos havde taget til sig. Hendes fremmede Herkomst viser sig dog tydeligt, ved at hun sættes i Forbin-

delse med Kypern og Kythera, hvor der begge Steder tidligt var fœnikiske Kolonier. Det er Grækerne Fortjeneste paa det orientalske Grundlag at have skabt en Elskovsgudinde, der ved sund Kærlighed til det virkelige Liv i Forening med kvindelig Ynde og Højhed er lige fjern fra den gamle orientalske Hetæreguddom og det romantiske Maaneskin af nyere Dato. Som egentlig Maanegudinde kom hun ikke til at spille nogen Rolle hos Grækerne, derimod som Havgudinde. Hun tænktes født af Havets Skum og fik Tilnavnene Anadyomene, Pontia, Pelagia, Evploia o. s. v. Hun sattes ogsaa i Forbindelse med Underverdenen; der tænktes hun oprindelig at være, naar Maanen gik ned. Foruden de før nævnte Dyr og Planter helligede Grækerne hende yderligere Spurven, Vendehals, Svanen, Delfinen, Haren, Kaninen, Skildpadden (Symbol paa Huslighed), Rosen, Valmuen og Linden.

I alt dette stemmer de græske Forestillinger godt med de orientalske og kan være Laan derfra. Spor af en opr. græsk Gudinde, der smeltede sammen med den indførte, findes dog, som naar det siges, at Afrodite var en Datter af Zeus og Dione. Dione var det epirotiske Navn for Juno (Hera), og Afrodite skulde da være den samme som den Gudinde, der ellers kaldes Hebe. Naar Afrodite sættes i Forbindelse med Ares og faar Børn med ham, som Datteren Harmonia, skyldes det maaske en græsk filosofisk Digtning af samme Art som hos Empedokles, der lærte, at de to Verdensprincipper Kærlighed (filia) og Strid (neikos) satte Elementerne i Bevægelse og derved skabte det ny i Tilværelsen¹⁾

1) Furtwängler hos Roscher: Ausführl. Lex. der griech. u. röm. Mythologie

I denne Sammenhæng har vi kun at gøre med Afrodite som Havgudinde; hun optages blandt alle de andre græske Havvæsener, saaledes som Lukian har skildret det i sin Fortælling om Zeus, der i en hvid Tyrs Skikkelse svømmer over Havet med Kongedatteren Europa paa sin Ryg. Vestenvinden fortæller: 1).

Bølgerne lagde sig straks, det blev Vindstille, og Overfladen var rolig. Vi tav alle og fulgte med som Tilskuere ved det hele Optog. Eroter fløj ved Siden, kun et lille Stykke over Havet, saa at de undertiden med den yderste Spids af deres Fødder strejfede Vandet; de bar tændte Fakler i Hænderne og sang Bryllupssangen. Nereiderne dukkede op af Havet og red ved Siden af paa Delfiner, mens de klappede i Hænderne; de fleste var halvt nøgne. Tritonerne og alle andre ufarlige Havvæsener dansede om den unge Pige. Endog selve Poseidon havde bestøget sin Vogn og givet Amphitrite Plads ved Siden af sig; glad kørte han foran og banede Vej for sin svømmende Broder. Endelig blev Afrodite baaret af 2 Tritoner; hun laa i en Muslingeskal og strøede alle Slags Blomster over den unge Brud. Dette vedblev lige fra Fønikien til Kreta.

Flere andre Steder i den græsk-romerske Literatur omtales Afrodite i Forbindelse med en Muslingeskal, Kongka, paa samme Maade som hos Lukian. Et Sted hos Plautus 2) siger Trachalio til

1) Samtaler i Havet XV, 3.

2) Rudens 694, Ussings Udgave. Hvor der i det flg. ikke gives særlige Henvisninger, kan disse findes i en Artikel af Jahn i Berichte über die Verhandl. der kgl. sächs. Gesellsch. der Wissensch. 1853 og hos Bernoulli; Aphrodite, Leipzig 1873 (se Registret under Muschel.)

Afrodite: Man paastaar, du er født af en Muslingeskal. Tibul tiltaler Kærlighedsgudinden: Kypriske, du som sejler i din Muslingeskal. Statius nævner hende paa 2 Steder sammen med den hende tilhørende Skal; ligesaa Festus. Endnu Paulus Diaconus fortæller om Afrodite, at hun, efter at være født af Havet, sejlede hen over Bølgerne i en Muslingeskal. Plinius kalder en bestemt Slags Muslinger »Veneriæ«, og Athenaios¹⁾ meddeler, at »Afrodites Øre« hos Æolerne var Navn for visse af disse Dyr.

Forlader vi Literaturen for at undersøge de opbevarede Monumenter, finder vi Gang efter Gang Afrodite i Forbindelse med en Muslingeskal, næsten altid af Kammuslingen²⁾. Paa et Vægmaleri ses Gudinden liggende henstrakt i sin Kongka; Vinden griber i Sløret, der svulmer over hendes Hoved (et altn. antikt Motiv) og virker som et Sejl. I højre Haand holder hun en Vifte; over Skallens Rand ses Eros, ved Siden svømmer en Delfin. Et gammeldags Neapolitanerrelief³⁾ viser Afr. staaende, fuldt beklædt med en Muslingeskal i Haanden; en lignende gammeldags Figur paa en Sølvdiskos i britisk Museum⁴⁾. Paa et andet Relief sidder Afr. paa en Kongka og tørrer sine vaade Lokker; en Broncemedaljon fra en tensa (Processionsvogn), der opbevares i Konservatorpaladset i Rom, hører

1) III, 88 A.

2) Panofka: Terracotten des kgl. Museums zu Berlin 1842 og Archæol. Zeitung, Berlin 1865, Tavle CC har Afrodite med Haarkranse af Skaller, der ikke er Kammuslingens.

3) Gengivet: Müller-Wieseler: Denkmäler der alten Kunst 2 Nr. 261.

4) Bernoulli S. 361.

ogsaa til denne Gruppe¹⁾. Tölken²⁾ omtaler en Gemme, der forestiller den havfødte Venus, staaende som den mediceiske, i en Muslingeskal. Paa Langsiden af en Sarkofag danner en Kongka Baggrund for en Afrodite, der hviler paa venstre Knæ, mens det højre, stærkt højede Ben støtter paa hele Fodfladen; Gudinden bærer Kestosbæltet, men er ellers nøgen. Ved Siden af hende, inde i Skallen, flager 3 Eroter. Paa en anden Sarkofag ses Afrodite siddende, beklædt indtil Hofterne, med en Eros ved sin Side, mens en anden flyver til hende med et Tænie (Baand til at binde om Hoved eller Bryst).

Samme Motiver genfindes i Rundplastikken; Bernoulli³⁾ omtaler saaledes en Afroditestatue, der ved Siden har en Delfin, der sluger en Muslingeskal. Hertil kommer nu en Række Terrakottafigurer, der findes spredt rundt om i Europas Museer (i Neapel, Paris, London, München, Berlin, Skt. Petersborg o. s. v.) Disse Statuetter viser stor indbyrdes Lighed, idet de alle fremstiller en nøgen Kvinde (Afrodite), der hviler paa sine Knæ eller sidder paa Hug med parallelt løbende Ben. Figurerne omsluttet af to store Skaller af Kammuslingen, ligesom et Par Vinger. Afvigelser mellem de mange enkelte Figurer indskrænkes mest til Armenes Holdning, der snart strækkes frem foran Figuren, dækker Brystet eller støtter mod Benene,

1) Helbig: Führer durch die Samml. klass. Altert. in Rom Nr. 568.

2) Erklärendes Verzeichniss der antiken vertieft geschnitt. Steine der kgl. preuss. Gemmensammlung, Berlin 1835 III, 2, 416.

3) Anferte Bog S. 277.

snart bærer en Offerskaal, et Granatæble eller et alm. Æble¹⁾. I arkæologisk Museum i Jena opbevares en lignende Terrakottagruppe fra Megara, formet omkring en Vase. En kvindelig Figur, sunket ned paa højre Knæ, samler med venstre Haand den nederste Del af sin Klædning foran Skødet og løfter med højre den øverste op som et Værn mod en Fugl, der styrter ned ovenfra. Foran hendes Fødder søger en Svane ind til hende for at finde Beskyttelse. Paa en Forhøjning bag hende staar Eros. Hele denne Gruppe er paa begge Sider omgivet af store Muslingskaller. Jahn opfatter (i den førnævnte Artikel) det hele som en Illustration til Euripides's Helena, Vers 17 flg.:

Der gaar og et Sagn,
at Zeus engang fløj i min Moder Ledas Favn
udi en Svanes Fugleham og vændt med List
sig Elskovs Lykke, mens han flygted for en Ørn,
som ham forfulgte, om man saadant Sagn kan tro.
Christensen Schmidts Oversættelse.

Muslingskallen skulde altsaa her være sat

1) Bernoulli giver en Fortegnelse Side 326 flg. Frontaliteten og den knælende Stilling tyder paa, at Typen i disse Figurer er gammel, selv om de opbevarede Eksemplarer er af yngre Dato (Jul. Lange i Nordisk Tidsskrift for Filologi, Ny Række 7, Side 37). Grækerne fik tidligt en Forestilling om det ydmygende ved at knæle eller sidde paa Jorden. Da Odysseus kommer ukendt til Alkinoos's Palads, sætter han sig ved Arnen; men man bringer ham til Sæde paa en Stol med Sølvnagler, da „det ikke passer sig at sidde paa Jorden“ (Od. 7, 159). Parthenonsfigurerne staar, sidder paa Stol, til Hest eller hviler paa et Leje. Grækerne har lært det nuværende Europa sin Opfattelse. En velopdragen Mand og Kvinde hos os sidder ikke paa Hug, derimod sker det som bekendt i Orienten og hos Naturfolk.

sammen med Leda. Overbeck betragter imidlertid Kvinden i denne Megaragruppe som Afrodite¹). Det synes en ørkesløs Diskussion, om Figuren er en Afrodite eller en Leda i en afrodisisk Situation. Muslingeskallen kan ikke afgøre Sagen, da den ikke er indskrænket til Afrodite. Saaledes er f. Eks. en Eros paa en Gemme fremstillet hvilende paa en Kongka²). Kammuslingens Skal har aabenbart ikke større Betydning i Forbindelse med Afrodite end de snoede Snegleskaller har for Tritonerne, som de bruger til Trompeter; naar Afrodite tænktes opstaaet af Havet, bliver Kongkaen en naturlig Baad, en Forestilling som ogsaa Botticelli har haft, da han i Renæssancen malede sit Billede af Venus's Fødsel, der nu hænger i Uffizierne i Firenze.

At Kongkaen ikke betyder noget særligt, hvor den findes sammen med Afrodite, men er ren Dekoration, fremgaar af den rigelige Anvendelse, der fra de ældste Tider til vore Dage er gjort af den som Udsmykningsmotiv til de forskelligste Genstande. Arkæologiske Fund fra Slutningen af Istiden viser, at Mennesker allerede dengang smykkede sig med gennemborede Dyretænder og Kongkyljer, iøjnefaldende og sjældne Mineralier o. s. v. Til det indre af Frankrig førtes Muslingeskaller ude fra Kysten, udelukkende til Pynt. Den mykenske Tids Kunst hentede ligeledes for en Del sine Dekorationsmotiver fra Havets Planter, Blæksprutter, Muslinger og Snegle³). Ligesom i vore Dage har man aaben-

1) Griech. Kunstmythologie I, 1, Anm. 198.

2) Müller-Wieseler Nr. 642.

3) Sophus Müller: De forhist. Tider i Europa, i Verdenskulturen II, 6 og 52.

bart ogsaa brugt Kammuslingens Skaller som en naturlig og pyntelig Skaal; den efterlignedes i Metal, og Ordet *concha* kom paa Latin til at betegne et saadant lille Kar til Salt, Olie, Salve ell. lign.

Muslingeskallen findes paa Mønter fra Tarent, utvivlsomt som Tegn paa Byens Purpurvæverier¹). Kongkaen findes brugt som rent Ornament i Pompeji i Gladiatorkasernen²) og i Gravmælernes Nisjer; et romersk Gravmæle i Ny Carlsberg Glyptotek³) er hugget som en Nisje, der paa Siderne indrammes af to smalle Pilastre. Nisjen deles ved et Tværstykke i to Dele, og hver Del har i Rundingen foroven en Muslingeskal, som danner Baggrund for to Reliefbuster af en Mand og en Kvinde. Levninger af Agrippas Thermer i Rom viser os Kongker med Treforke, omgivne af springende Delfiner og afvekslende med Bladornamenter. Lignende Motiver findes paa 2 Arkitekturstumper i den græsk-romerske Afdeling i *museo archeologico* i Milano, hvor 2 Delfiner hver fra sin Side bider fast i Skallens Hængsel, der paa det ene Fragment er forlænget ud i en buet Spids. Paa Sarkofager er Skallen ret hyppig som en Slags Ramme om den afdødes Byste. En Sarkofaglangside i Siena⁴) er smykket med fantastiske Sødyr og Nereider i vekslende Grupper. I Midten omslutter en Kongkaen Portrætbyste af den togaklædte afdøde. Den brogede Grav ved Via Latina i Rom (2det Aarh.

1) Lucreti: De rerum natura II, 501 bruger *concha* om en Purpurmusling.

2) Tavle III hos Niccolini.

3) Katalognummer 800.

4) Opera del duomo, Nr. 136.

e. Kr.) er dekoreret med Arkitekturmaleri i sen Stil; i Stedet for de sædvanlige Kassetter er der her under et buet Loft paa et af Billederne anbragt en eneste stor Kongka. I lilleasiatiske Bygninger fra flg. Aarhundrede er Skallen alm. som Nisjeafslutning¹).

Der er dog Spor til, at Kammuslingens Skal undertiden har været opfattet som noget mere end blot Dekoration. Grattius omtaler i sit Digt *Cynegetica* (Vers 401), at Halsbaand, flettede af disse Skaller, virkede som Amuletter mod Hundegalskab. Strabo fortæller (775), at Kvinderne hos Troglodyterne sminkede sig og om Halsen bar Kongkaer til Værn mod ondt. I Calabrien skal de længe have været i Brug hos Kvinder og Pilgrimme og kunde maaske endnu findes. En lille Zigøjnerpige, der sammen med en større Trup var i Sorø i November 1907, havde sit Haar gennemflettet af Skaller (dog ikke Kammuslingens). Om det hos hende var Amuletter eller blot Pynt, maa staa uafgjort hen.

Det maa ligeledes lades uafgjort, om Kammuslingen har haft obskøn Betydning. Herpaa kunde tyde den dobbelte Betydning af et Ord som det latinske *pecten*; i og for sig kunde det godt tænkes, at Kongkaen har været opfattet ligesom phallus — begge med apotropæisk Betydning. De Witte omtaler et Par smaa Figurer²): *Vénus à genoux*, *sortant d'une coquille et tenant un phallus et une*

1) Springer-Michaelis I Side 444—45.

2) *Description des antiquités et objets d'art qui composent le cabinet de feu M. le chevalier E. Durand. Paris 1836 Nr. 1626 og 1730.*

phiale, og: une coquille du genre peigne et deux phallus. Tölken¹⁾ omtaler noget lignende. Baade ældre og nyere Forfattere synes enige om at antage en saadan Betydning af Kongkaen, men Berettigelsen er mig temmelig tvivlsom, i hvert Fald ikke bevist. Man har vistnok væsentlig paa dette Punkt støttet sig til en misforstaaet Tolkning af det førnævnte Plautussted. Wittes og Tölkens Smaafigurer kunde formodentlig opfattes paa anden Maade.

Jul. Lange synes et Sted,²⁾ hvis jeg forstaa ham rigtigt, at antage en Forbindelse mellem de omtalte knælende kvindelige Figurer med Kongkaen og gamle Fremstillinger af Fødsels-gudinder. Grækerne ejede nogle ældgamle Forestillinger om, at Moderen skulde føde sit Barn, liggende paa Knæ. Tydeligt er dette udtrykt i den homeriske Hymne til den deliske Apollon, hvor Moderen under Fødslen »slyngede sine Arme om en Palme og støttede Knæene mod den bløde Eng; og Jorden smilede nedenunder«³⁾. Den samme Stilling hos den fødende Moder maa aabenbart forudsættes et Sted hos Homer: »Det Barn, som i Dag falder mellem sin Moders Ben«⁴⁾; ligesaa hos Hesiod⁵⁾: »Den store Kronos slugte sine Børn, eftersom enhver kom fra sin Moders hellige Skød til hendes Knæ«. Disse Forestillinger glemtes og var allerede uforstaaelige for Herodot. Han beretter om et Tog, Athenien-

1) Før omtalte Værk III, 3, 1170.

2) Vidensk. Selskabs Skrifter V, 5, 4 Side 383.

3) Vers 116, et Sted der aabenbart har inspireret Theognis Vers 5 fig.

4) Iliaden 19,110.

5) Theogonien 459.

serne foretog mod Aigina, hvor de vilde røve Gudinderne Danias og Auxesias Billedstøtter; da de ikke kunde rokke dem, slog de et Reb om dem for at trække dem bort, men Statuerne faldt da paa Knæ og beholdt denne Stilling. Denne Forklaring, som Herodot meddeler med en kritisk Randbemærkning (»jeg kan rigtignok ikke tro paa det, men det kan maaske en anden«), er aabenbart lavet senere, fordi man ikke forstod Knæstillingen. At Damia og Auxesia i Virkeligheden har været Fødselsgudinder, fremstillet i knælende Stilling som de fødende Mødre, er rimeligt, især naar Hensyn tages til, hvad Herodot kort efter beretter, nemlig at Kvinderne ofred Klædningsnaale til dem; den vordende Moder ofrer naturligvis sine Naale, for at hendes Dragt kan komme til at sidde løsere¹). Af ganske lignende Art er en Historie hos Pausanias²): Tegcaterne fortalte, at Aleos udleverede sin frugtsommelige Datter til Nauplios, for at han skulde drukne hende i Havet; af Skræk faldt hun paa Knæ og fødte saaledes sit Barn. Hendes Statue kaldtes: »Auge paa Knæ«. Historien er aabenbart opfundet, for at forklare Stillingen.

Nogle opbevarede smaa kunstneriske Fremstillinger skal utvivlsomt være saadanne fødende Mødre eller Fødselsgudinder³). Der kan være en

1) Herodot V 86 og 88.

2) VIII, 48, 5.

3) Morgoulieff: Les Monuments antiques représentant des scènes d'accouchement, Paris 1893 betragter en Række saadanne Monumenter lægevidensk. Naar han afviser en gammel Marmorgruppe fra Magula i Lakonien som uvedkommende i denne Sammenhæng, synes hans Argumen-

vis ydre Lighed mellem disse og Kongkafigurerne, men den indre Forskel er større. Det egentlige connecting link mellem de Figurer, der bærer tydelige Udtryk for Fødslen og dens Lidelser, og de sindsligevægtige Kongkastatuetter med Offer-skaal og Granatæble synes mig at mangle. Der kan være Forbindelse, men det kan ogsaa være, der ingen er.

5. Fortsættelse af foregaaende.

Den klassiske Filologi er som Videnskab 2,000 Aar gammel. Den har i sit lange Liv faaet en Del udrettet og naaet en vis Orden i sine Sager; en Mængde Materiale er indsamlet og registreret og staar til Raadighed for nye Erfaringer og nye Synspunkter. Anderledes stiller Sagen sig, naar vi nu forlader den egentlige klassiske Filologi og Arkæologi, og det flg. bliver kun en Række Enkelt-heder. Man mærker straks her, hvor ung en Vi-denskab Kunsthistorien er.

Loftet i S. C o s t a n z a k i r k e n ved Rom, opr. et Gravmæle Constantin lod bygge for sin Datter Con-stantia, er smykket med Mosaikker, blandt hvilke findes Kongkaskaller og Kongkaskaaler. I tidlig kri-sten Kunst fik Skallen stor Anvendelse paa Sarko-fager, enten som en Slags Medaljon om den afdø-des Portræt eller som Nisjeafslutning mellem Søj-

ter ikke fyldestgørende; derimod har han maaske Ret overfor Mykonosfiguren. Smlgn. Jul. Lange i Videnska-bernes Selskabs Skrifter V, 5, 4, 380 flg. Fødsel i knælende Stilling omtales fra Abyssinien, Persien og Kamsjatka.

lerne paa Siderne¹). En stor Del af disse hører hjemme i Ravenna, hvor Muslingskallen desuden anvendes andre Steder (S. Vitale, Galla Placidias Gravkapel, Bisp Maximians Stol). I Marcuskirken i Venedig er Kongkaen anvendt i vid Udstrækning paa Ciboriet og andre Steder.

Kongkaen er et fortrinligt Ornament til at live op i en Nisjerundings Ensformighed; den virker som Kannelurer paa en Søjle, artikulerer og karakteriserer, man føler en lignende Tilfredsstillelse, som ved at sammenligne en furet Egestamme med den glatte Bøgebark. I Galla Placidias Kapel (= SS. Nazario e Celso) i Ravenna findes en meget stor Kongka med Hængslet øverst, og paa flad Mur mellem Hvælvingsflige, altsaa ganske som i Hovedbygningens Lovsangssal²). Nu er det sikkert, at Hilker i 1838 besøgte Ravenna og sammen med Købke tegnede Illustrationer fra Galla Placidias Gravkapel til et Værk om Ravenna, som en Tysker F. v. Quast arbejdede paa; Bogen udkom faa Aar efter³). Det er da en ganske nærliggende Tanke, at Hilker har faaet Ideen til Lovsangssalens Kongkaer i Ravenna; for en Gangs Skyld er det et byzantinsk Arbejde, der her har inspireret ham. Naar han har malet samme Dekoration baade i den østlige og vestlige Lynet, har han rimeligvis mekanisk anvendt, hvad han forefandt i Kapellet,

1) Venturi: Storia dell'arte Italiana I. Milano 1901, S. 197—227 gengiver en Mængde Sarkofager med Kongker. Strzygowski har i: Orient oder Rom Billeder af lilleasiatiske Sarkofager med Kongker (Fig. 13—20).

2) Billedet er gengivet f. Eks. Heiberg: Italien, Fig. 32.

3) F. v. Quast: Die alt-christlichen Bauwerke von Ravenna, Berlin 1842. I Fortalen nævnes Hilkers og Købkes Hjælp.

muligt dog tilsigtet en Illusion af et Kirkerum med Apsis for begge Bygningens Ender¹). Kongkaen var i den Grad et naturligt Ornament for en Apsis, at Ordet *concha* kunde blive ensbetydende med *Apsis*²).

Ogsaa paa udskaarne Elfenbensplader kommer Kongkaen igen, navnlig vist paa *Diptycha*. Det var Tavler, der brugtes til skriftlige Meddelelser, til Dokumenter, Kontrakter ell. lign. I Roms sidste Aarh. blev det Skik at forære saadanne kostbare Brevtavler af Elfenben til dem, man vilde vise en Høflighed. Denne Industri synes særligt at have været dyrket i Syrien og Ægypten i 5—6 Aarh., og den blev snart en vigtig Gren af Byzantinernes Kunsthaandværk. I den tidlige kristne Kirke kom de til at spille en særlig Rolle. Under Messen oplæstes fra Prækestolen en *Diptychon*, indeholdende Navne paa Folk, der havde givet Kirken Gaver, paa Helgener, Martyrer o. s. v. Herved skulde Samfølelsen i Menigheden styrkes, og derved skabtes et Udgangspunkt for Affattelsen af Helgenhistorier, Dødelister o. lign. *Diptychonets* Rammer udvidedes, blev til Bindet om en større Bog, og saaledes opstod den historiske Kirke- og Klosterliteratur³).

-
- 1) I lilleasiatiske Kirker laa Altret i Øst, i Antiochia sædvanlig i Vest, i Rom herskede Vilkaarlighed. Den lilleasiatiske Orientering trængte frem, og i Kirker med Koret i Vest byggedes et nyt til i Øst. (Strzygowski: Klein-asien 216 flg.) Var en Kirke viet til 2 Helgener, fik man paa den Maade bekvemt Plads til 2 Hovedaltre.
 - 2) Paa lign. Maade kan paa Græsk tales om Nisjer, der foroven dannes *conchoeidôs*.
 - 3) J. L. Heiberg: Italien 109. S. Forf. Byzantinsk Kultur i Verdenskulturen III, 161. Venturi I, 504.

Muslingeskallen blev ogsaa brugt af Araberne. I Abderrhamans Moske i Cordova skal den lille ottekantede Kiblah (helligt Rum, hvor Koranen opbevares) være dækket af en eneste Marmorblok, hugget som en Muslingeskal. Navnlige fik dog Skallen en stor Betydning i den katolske Kirke som Pilegrimenes Drikkeskaal. Som saadan bæres den af S. Rochus. Om Jakob d. Æ. er det bekendt, at naar Pilegrimene drog til St. Jago de Compostela, bar de Skallen som Mærke paa Taske og den side Pilgrimshat¹). — Skulde dette være Grunden til, at Jakob d. Æ. alene blandt alle Thorvaldsens Apostle bærer Hat, dog uden Skaller, hængende ned over Skulderen?

Jakob er det samme Navn som Ib (Jakob, Jægob, Jævb, Jep, Jeip, Jeib, Ib)²), og Muslingeskallen kan derfor i Heraldikken kaldes Ibskal. Ved en Gennemgang af et Lexicon over adelige Familier i Danmark, Norge og Hertugdømmerne har jeg fundet 29 Personer eller Familier, der i deres Vaaben har haft 1, 2 eller 3 Ibskaller; til de bekendteste hører den uddøde Familie Giøe, og den endnu levende Slægt Lütken. En Undersøgelse for andre Lande vilde utvivlsomt give lignende Resultater. Paa et dansk Flag fra Unionstiden ses Jomfru Maria

-
- 1) Hvorfor Skallen i særlig Grad er knyttet til Jakob, — som Drikkeskaal, Amulet (smilgn. S. 41) eller af anden Grund, ved jeg ikke. Et flygtigt Gennemsyn af hans vidtløftige Helgenhistorie i *Acta sanctorum* (til 25. Juli) har ikke gjort mig klogere.
 - 2) Werlanff: *Antegnelser* S. 71. Feilberg: *Ordbog over jyske Almuesmaal* II, 39, *Registret til Scriptorum rerum Danicarum*.

med Barnet og ved Siden Jakob d. Æ. med en kæmpestor Ibskal i Haanden¹⁾).

I Fremstillinger af Johannes Døber blev Kongkaen et naturligt Øsekar og er ofte anvendt som saadant i den tidlige Renæssance; endnu hos Thorvaldsen ses paa et Relief²⁾ Johannes døbe Kristus med en Muslingeskal.

I barok Bygningskunst er Kongkaen et hyppigt anvendt Motiv, i den flg. Tid trænger den navnlig ind i Kunsthaandværket. I det hele taget har Motivet nu fundet en saadan Udbredelse, at det findes overalt, om det saa er paa Kakkelovnsplader og Askebægre³⁾.

1) Henry Petersen: Aarbøger for nord. Oldk. og Historie 1882. Side 5 nævnes en Del andre Fremstillinger af Jakob med Skallen i Haanden.

2) Nr. 555 A i Musæet.

3) Anlægget af den saakaldte „Muslingeskal“ foran Københavns Raadhus skyldes naturligvis Ønsket om derved at give Bygningen højere Rejsning og Pladsen større Udseende. Paa lign. Maade er det i Have- og Parkanlæg — vel især efter engelsk Smag — ikke ualmindeligt at sænke en Plæne i Midten for at faa den til at se større ud.

Efterretninger

om

Sorø Skole og Opdragelsesanstalt

for

Skoleaaret 1907—1908

af

B. Hoff.

Lærerne. Fag- og Timefordeling.

De konst. Lærere C. A. Nielsen og O. B. Müller udnævntes til Adjunkter henholdsvis fra 1 Jan. 1907 og 1 April 1907.

Cand. mag. K. Simonsen og cand. mag. H. M. V. Frørup antoges som Timelærere fra Skoleaarets Begyndelse og konstitueredes som Adjunkter fra 1. Juni.

Fra Skoleaarets Begyndelse antoges Gymnastiklærer F. S. Wilhjelmsen som Gymnastikassistent.

Adj. Rosen har haft Orlov hele Skoleaaret. Cand. theol. H. Jørgensen har været hans Istedtræder.

Adj. A. R. Glahn udnævntes den 11 Maj til Overlærer.

Fagenes Fordeling ved Skoleaarets Begyndelse:

Rektor Hoff: Oldnordisk i VI; Græsk

i VIa og IGak 18 Timer.

Overlærer Lauritzen: Matematik i

VIa, IVa og IVb; Naturlære i IIa 29 —

Overlærer Zoffmann: Naturhistorie;

Geografi i Ib; Sløjd i R, IVa, IVb,

IIIa, IIIb 32 —

Overlærer Matthiessen: Naturlære i

VIa, VIb, Vs, Vm, IGam, IIb og Ib 29 —

Overlærer Gad: Tysk i R, IVa og IVb;

Historie i VI, R, IIIa og IIIb; Sang-

inspektion 31 —

Overlærer Wiese: Latin i Vs, IGak, IVa og IVb; Tysk i IIIb	30	Timer.
Overlærer Glahn: Dansk i VI og IIIb; Fransk i VI, V og IGb; 1 Time med ikke syngende	25	—
Adjunkt Michelsen: Matematik i Vm, IGak, IGam, IGb og R	30	—
Adjunkt Erlandsen: Engelsk i VI, V, IGa, IGb, R, IVa, IVb og IIa	29	—
Adjunkt Hansen: Religion undtagen i VI og V; Dansk i V; Historie i IVa, IVb, IIa, Ia og Ib	35	—
Adjunkt Ohrt: Oldnordisk i V; Tysk i IGb og IIIa; Historie i V, IGa og IGb	24	—
Adjunkt Rosen: Tysk i IIa og IIb; Geografi undtagen i Ib	28	—
Adjunkt Frimødt: Dansk i R, IIIa, IIa og IIb; Fransk i IGam	23	—
Adjunkt Holten: Latin i VIs og IGb; Græsk i Vs; Engelsk i IIb; Oldtids- kundskab	28	—
Adjunkt Ussing: Dansk i IGa, IGb, IVa og IVb; Engelsk i IIIa og IIIb	30	—
Adjunkt Nielsen: Matematik i IIIa og IIIb; Naturlære i IVa og IVb; Gym- nastik i II og I	28	—
Adjunkt Müller: Matematik i IIa og IIb; Gymnastik i VI—III; 1 Time med ikke syngende	35	—
Kst. Adjunkt Simonsen: Geografi og Naturhistorie samt Kemi i IGM;		

Naturkundskab i IGkn; Naturlære i R, IIIa, IIIb og Ia; Regning i Ia og Ib	29	—	Timer.
Kst. Adjunkt Frørup: Dansk i Ia og Ib; Engelsk i Ia og Ib; Sløjd i IIa, IIb, Ia og Ib	32	—	
Musiklærer Jæhnigen: Sang og Musik	18	—	
Tegnelærer v. Schmidt-Phiseldeck: Tegning	14	—	
Gymnastikassistent Wilhjelm: Gym- nastik	34	—	
Sognepræst Lic. Krarup: Religion i VI og V	2	—	
Kordegner Rahbek: Skrivning . . .	12	—	

Der har været 5 Hold i Sang, 7 Hold i Gym-
nastik.

Skoleinspektør er Overlærer Wiese.

Undervisningstimerne har været saaledes fordelte:

	VI			V		IGa		IGb	R	IVa	IVb	IIIa	IIIb	IIa	IIb	Ia	Ib	Sum.
	S	F	M	S	F	M	kl.	m.										
Religion	1			1			1		1	1	1	2	2	2	2	2	2	19
Dansk	3			3			4		5	6	6	5	5	4	4	6	6	63
Oldnordisk	2			2														4
Latin	9			9			8			4	4							38
Græsk	7			7			9											23
Oldtidskundskab		2			1		1											5
Tysk								5	4	5	5	5	5	5	5			39
Fransk	1	3	2	1	4		5											21
Engelsk	2			3			2	5	6	4	4	4	4	3	3	6	6	52
Historie	4			4			4		3	3	3	3	3	3	3	3	3	43
Geografi									2	2	2	2	2	3	3	2	2	20
Naturhistorie					1				3	2	2	2	2	2	2	3	3	22
Geografi og Naturh						1	4	1										5
Matematik og Regning		11		11		3	7	3	6	7	7	7	7	6	6	6	6	95
Naturalære	4	6		3	7	2	5	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	47
Kemi							2											2
Skrivning										1	1	1	1	2	2	2	2	12
Tegning									2	1	1	1	1	2	2	2	2	14
Sløjd									2	1	1	2	2	2	2	2	2	16
Sang	2			2			2	2	2			2	2	2	2	2	2	6
Gymnastik	5			4			5	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	30
	43			43			42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	576

Karakterer ved Afgangseksamen 1907:

Spr.-hist.	Dansk Stil, I.	Dansk Stil, II.	Oldnordisk og Dansk	Fransk.	Engelsk. Tysk.*	Historie.	Latin, skriftlig.	Latin, læst.	Latin, kurs.	Græsk.	Naturalære.	Points.	Hoved- karakter.
H. J. P. Bennick . .	mg +	mg +	mg +	mg +	ug +	mg +	mg +	mg	mg	mg	ug	99	F. K.
E. E. Mortensen . .	σ +	mg	ug +	mg	ug	ug +	mg σ	mg	mg +	mg σ	ug	98	F. K.
M. S. Nissen	mg +	mg	mg +	mg	mg	mg	m σ +	mg +	mg +	mg +	ug	98	F. K.
C. M. Hansen	mg +	mg +	mg +	mg +	mg +	ug	m σ +	ug +	ug +	mg +	m σ +	99	F. K.
E. H. Hammer . . .	mg +	mg +	σ +	σ +	mg +	mg	σ +	σ +	mg +	mg +	m σ +	88	F. K.
A. T. B. Hebo . . .	σ σ	σ	mg	mg	mg +	σ	σ	σ +	σ +	σ +	σ +	82	A. K.
V. H. Øhlenslæger	σ +	σ +	mg +	σ	*mg +	mg +	σ.	σ +	σ +	σ +	σ +	74	A. K.

Karakterer ved Afgangsprøven 1907:

56

Mat.-nat.	Dansk Stil, I.	Dansk Stil, II.	Oldnordisk og Dansk.	Fransk.	Engelsk.	Historie.	Aritmetik, skriftlig	Aritmetik, mundtlig.	Geometri, skriftlig.	Geometri, mundtlig.	Mekanisk Fysik.	Kemisk Fysik.	Points.	Hoved- karakter.
C. J. Beck.	mg	mg	ug ÷	mg +	mg +	mg +	mg ÷	ug	ug ÷	ug	ug	ug	104	F. K.
P. E. Mortensen . . .	mg ÷	mg ÷	g +	mg ÷	mg	mg	mg +	ug	mg	mg	mg +	mg +	96	F. K.
K. Ulrich	mg	mg ÷	mg	g	mg	mg +	mg +	mg +	mg	ug ÷	mg +	mg +	96	F. K.
O. Thorsen	g +	mg ÷	g +	g ÷	mg ÷	mg ÷	mg ÷	mg	mg +	mg +	mg +	mg	86	F. K.
V. A. Henriques . . .	mg ÷	g +	ug ÷	mg	mg ÷	mg ÷	mg	ug ÷	mg	mg	mg +	ug ÷	96	F. K.
S. Odder	mg ÷	g	g	g	mg ÷	tg +	mg ÷	mg	mg ÷	g +	mg	mg ÷	76	A. K.

I Bedømmelsen af de forskellige Afgangsprøver deltog Adjunkterne J. Nielsen, A. Stockmarr og V. Bjerre, Doktorerne P. Heegaard og L. Moltesen og Kandidat I. K. Larsen.

	Dansk.	Fransk.	Tysk.	Latin.	Græsk.	Historie.	Geografi.	Naturhist.	Aritmetik.	Geometri.	Naturalære.	Points.
A. Andersen	mg+	ug÷	mg+	mg+	mg	mg	ug	ug	ug	ug	—	82
J. B. Brøndsted	mg+	mg	ug÷	mg+	ug÷	ug÷	mg+	mg	mg	ug÷	—	81
J. M. A. Dalgas	mg÷	tg+	mg÷	sg+	—	mg	mg	mg+	ug	ug	mg÷	70
I. Effersø	mg÷	mg÷	sg+	sg÷	—	sg	mg+	mg+	sg+	sg+	mg÷	63
E. Gram	mg	mg÷	mg+	mg÷	—	sg÷	mg	ug	mg+	ug	mg	74 ¹ / ₃
C. E. G. G. Grüner	g+	sg+	mg+	tg+	—	sg	mg÷	ug÷	ug÷	mg÷	sg+	62
C. V. Gümoes	mg÷	mg	mg+	tg	—	ug÷	mg÷	ug	sg÷	sg÷	mg	59
D. M. Hansen	sg+	g	sg+	tg	—	sg+	mg÷	ug	sg+	mg÷	mg÷	56 ² / ₃
K. Helmer	g+	mg÷	mg÷	tg+	—	g	g	ug÷	sg+	mg	mg	60 ¹ / ₂
G. J. Jensen	mg	mg+	mg	sg	mg÷	ug	mg÷	ug÷	tg+	sg+	—	67 ² / ₃
H. Joost	mg÷	mg÷	g	sg÷	sg+	mg÷	mg	mg÷	sg	mdl.+	—	51
S. Kindt	g	sg+	sg+	sg	—	g	mg÷	ug÷	sg	sg+	ug÷	63 ² / ₃
E. G. Krog-Meyer	mg	mg	mg+	mg	mg÷	ug	g	mg	sg÷	tg+	—	67 ² / ₃
C. P. Kryssing	mg	mg	mg+	sg	sg+	sg÷	ug	mg+	ug÷	ug÷	—	70 ¹ / ₃
O. V. Kähler	g+	sg+	sg+	sg÷	—	mg	mg	ug÷	mg÷	mg	ug÷	67
A. L. Larsen	mg÷	sg+	mg÷	tg+	—	mg÷	mg	mg	sg÷	mg	mg+	61 ¹ / ₃
A. J. A. Nielsen	mg	ug÷	ug÷	ug÷	ug÷	ug	ug÷	ug	ug	ug	—	85
H. O. Nielsen	mg	g÷	mg÷	g÷	—	mg	mg÷	mg+	g÷	mg÷	mg÷	61 ¹ / ₃
O. E. Nielsen	g+	sg+	g+	mdl.+	—	mg÷	mg+	mg÷	mg	mg	mg+	49 ² / ₃
A. G. R. Oppermann	g+	g	mg	tg+	—	mg	g	mg+	mg÷	g+	sg+	59 ¹ / ₃
S. C. R. C. Trampe	mg÷	mg÷	mg+	g+	g+	mg+	mg	ug	g÷	g+	—	68 ² / ₃

Karakterer ved Forberedelseseksamen 1907:

	Dansk, skriftlig.	Dansk, mundtlig.	Engelsk.	Tysk.	Fransk.	Historie.	Geografi.	Regning.	Arit- metik.	Geometri.	Natur- historie.	Naturalære.	Orden.	Points.
T. C. Bang	mg ÷	mg +	mg	mg +	mg ÷	ug ÷	mg ÷	mg	mg	g +	g +	mg	mg	108 ¹ / ₃
P. M. Bartholdy .	mg ÷	mg ÷	mg	mg	mg	mg +	mg	g ÷	mg ÷	g	mg ÷	mg ÷	mg ÷	101 ² / ₃
S. F. Bartholdy .	mg	mg +	mg +	mg	mg ÷	ug	mg ÷	ug ÷	g	tg +	mg	mg +	g	105 ¹ / ₃
K. P. Elkjær . . .	g +	g +	g ÷	tg	—	tg +	mg	g ÷	tg +	g +	mg +	mg +	mg	73 ² / ₃
E. Hansen	mg ÷	g +	mg ÷	g	—	mg	g	ug	mg	g	g	mg	mg +	93
E. B. Hansen . . .	mg	mg +	mg ÷	mg	mg ÷	g	mg ÷	tg +	tg	g ÷	ug	ug ÷	mg ÷	95
H. G. T. Hoff . . .	g +	mg +	mg ÷	g ÷	—	mg ÷	g	mg +	g +	mg	g ÷	mg +	mg ÷	91
M. S. Hoff	mg ÷	mg +	mg ÷	mg	—	tg +	mg ÷	tg +	g ÷	g ÷	tg	mg	mg	80 ¹ / ₃
A. Holme	mg ÷	mg	mg ÷	g +	—	mg	g	g ÷	g	mg ÷	mg +	g	mg ÷	90 ² / ₃
P. A. Kjær	mg ÷	mg	mg +	mg ÷	mg	mg ÷	mg	mg +	mg	mg	mg	tg +	mg	105 ² / ₃
H. E. Lindhard . .	mg	mg	mg ÷	mg +	mg	ug ÷	mg +	ug	ug	ug	ug ÷	mg +	mg	118
F. Lorenzen	mg ÷	ug ÷	mg +	g	g +	mg +	mg +	g	mg	mg	ug	mg ÷	g +	107
K. W. Petersen . .	g +	ug ÷	mg ÷	g	—	tg +	g	g	g ÷	g	ug	mg ÷	mg	86 ² / ₃
J. P. A. Schiøler .	g +	mg ÷	g +	tg +	—	tg ÷	g	tg	g ÷	tg	mg	g +	mg	66 ¹ / ₃
V. Sebbelov	g	mg +	mg ÷	g	g ÷	mg	mg ÷	g	g	mdl. +	ug	g +	g +	82 ¹ / ₃

Eleverne.

Ved Udgivelsen af forrige Aarsskrift var Elevernes Antal 247. Der dimitteredes 13 af VI (af dem tog P. E. Mortensen paa Grund af Sygdom først Eksamen i Januar), 15 af 4 R., 7 (I. Effersø, C. V. Gümoes, D. M. Hansen, H. Joost, S. Kindt, E. G. Krog-Meyer og A. G. R. Oppermann) af IV og 2 (V. Madsen og N. T. Rygaard) af IVM. Inden det ny Skoleaars Begyndelse udmeldtes 7 (W. P. J. Chievitz, H. V. Godske-Nielsen og H. H. Jensen af IV, C. W. Lønholdt af 4R, H. Weis og J. L. Warrer af IIIb og K. T. Godske-Nielsen af Ia). En Alumne døde i Sommerferien. Tilbage var 202. Der optoges 72 nemlig 2 i V, 2 i IGk, 3 i IGM, 3 i IGn, 2 i IV (E. Buchwald og E. H. Goll genoptagne efter midlertidig Udmeldelse paa Grund af Sygdom), 3 i III, 14 i II og 43 i I. Skolen begyndte saaledes med 274 Elever. Heraf udmeldtes i Oktober 1 (E. Buchwald af IV overgik til Aarhus Katedralskole), i Marts 1 (J. S. Lassen af III), i April 1 (J. U. Jensen af III). Den skolesøgende Elev af Realklassen V. Tram døde den 1. Februar. I Aarets Løb optoges 3 Elever i I. Deres Antal er saaledes nu ($18\frac{1}{5}$) 273 Elever. I følgende Fortegnelse sættes VI efter Udfaldet af Halvaarsprøven, V i Bogstavorden, IG og R efter Gennemsnittet af 3, Mellemskolen efter Gennemsnittet af 7 Sammentællinger. En Stjerne betegner Alumnerne.

VI Klasse.

1. Poul Christian Schjerff, f. 20 Juni 90. (Afd. Sparekasseassistent S.).
2. Mogens Lundstein, f. 21 Sept. 89. (Købmand L. i Næstved). m.
3. Kai Heckscher, f. 30 Okt. 89. (Læge H. i Borup). m.
- *4. Hans Laurits Ellekilde, f. 17 Febr. 91. (Vognmand E. i Hellebæk).
5. Aage Laugesen, f. 14 Juli 89. (Lærer L. i Vedskølle over Vallø). m.
- *6. Olaf Theodor Andreas Johannes Olsen, f. 14 April 89. (Kolonibestyrer O. i Jacobshavn).
7. Carl Laurits Rasmus Veistrup, f. 20 Avg. 90. (Forretningsfører V.).
- *8. Ejnar Tage Hebo, f. 20 Febr. 90. (Herredsfoged Hansen i Vestervig).
- *9. Henning Rechnitzer Møller, f. 26 Okt. 89. (Konsul M. i Hjørring).
10. Adolf Stage Mathisen, f. 29 Okt. 89. (Afd. Hotelejer i Randers M.). m.
11. Kaj Aage Braae, f. 5 Marts 89. (Bogbinder B. i Næstved). m.
- *12. Peter Christian Kiilsgaard, f. 29 Okt. 89. (Arkitekt K. i Stormfri over Hammel). m.
- *13. Kjartan Effersø, f. 13 Maj 89. (Afd. Fysikus i Hvidbjærg E.).
14. Knud Valdemar Petersen, f. 6 April 90. (Kaptejn P. i Fredericia). m.
- *15. Peder Brix, f. 6 Juni 89. (Grosserer B. i Aalborg). m.

- *16. Erik Michelsen, f. 22 Sept. 88. (Sproglærer M. i Kbh.).
- *17. Johannes Peter Montagne Lillienskjold, f. 19 Febr. 90. (Bogholder L. i Holeby). m.
- *18. Kai Atke Lund, f. 29 Jan. 89. (Afd. Partikulier L. i Kbh.). m.

V Klasse.

- *1. Anders Andersen, f. 23 Juni 89. (Skovfoged A. i Rødebækshus over Silkeborg). m.
- 2. Aksel Frederik Andersen, f. 10 Febr. 91. (Proprietær A. paa Gamle Fodbygaard). m.
- 3. Niels Bennedsen, f. 19 Marts 92. (Lærer B. i Korsør). m.
- *4. Regner Evald Brincker, f. 8 Juli 89. (Fabrikant B. i Grejsdal). m.
- *5. Johannes Balthasar Brøndsted, f. 5 Okt. 90. (Sognepræst B. i Tryggeløv over Humble).
- *6. Jean Marc Antoine Dalgas, f. 19 Jan. 91. (Skovrider D. i Birkebæk over Herning). m.
- *7. Sven Peter Duurloo, f. 29 Nov. 91. (Mejerist D. paa Johannesdal).
- *8. Arent Viggo Plesner Frandsen, f. 20 Maj 89. (Justitsraad, Godsforvalter F. i Egholm over Skibby). m.
- 9. Ernst Gram, f. 21 Maj 91. (Handelsgartner G. paa Koldemosegaard). m.
- 10. Christian Emil Georg Gustav Grüner, f. 11 Okt. 90. (Afd. cand. polit. paa Egemark G.). m.
- *11. Knud Helmer, f. 22 Avg. 91. (Klosterforstander H. i Slagelse). m.

12. Gregers Julius Jensen, f. 15 Avg. 92. (Birkefuldmægtig J.).
13. Daniel Frederik Seth Kisbye, f. 19 Jan. 91. (Økonom K.).
- *14. Christian Peter Kryssing, f. 7 Juli 91. (Afd. Kaptejn i Nyborg K.). m.
15. Otto Valdemar Kähler, f. 19 Avg. 91. (Fabrikant K. paa Halskov). m.
- *16. Algot Lautrup Larsen, f. 20 Nov. 90. (Arkitekt L. i Slagelse). m.
- *17. Aage Johannes Als Nielsen, f. 3 Sept. 90. (Afd. Lærer i Ulstrup over Kalundborg N.).
- *18. Henry Oswald Nielsen, f. 2 Nov. 90. (Tømrermester N. i Charlottenlund). m.
- *19. Otto Elias Nielsen, f. 29 Nov. 90. (Købmand N. i Slagelse). r.
- *20. Aage Buhl Rosenkjær, f. 24 Dec. 90. (Lærer R. i Gammel Sole over Hedensted).
- *21. Sophus Carl Rudolph Christian Trampe, f. 4 Jan. 91. (Afd. Postmester i Præstø Greve T.).
- *22. Viggo Thorlacius Ussing, f. 9 Jan. 91. (Sognepræst U. i Ørbæk).

Gymnasiet.

I Klasse a.

Klassisk Afdeling.

1. Kristen Just Rahbek, f. 2 Avg. 92. (Kordegner R.).
2. Knud Jenssøn Voldum, f. 10 Nov. 90. (Sognepræst V. i Hjembæk over Jyderup).

3. Lars Emil Stubbe Teglbjærg, f. 21 April 92. (Lærer T. i Broby).
4. Johannes Michelsen, f. 19 Sept. 92. (Afd. Overlærer M.).
5. Andreas Frederik Ohrt, f. 4 Avg. 91. (Sognepræst O. i Vor over Ørsted).
- *6. Gabriel Lind, f. 17 Maj 92. (Sognepræst L. i Skælby).
7. Aage Marius Jensen, f. 26 Juli 91. (Ølhandler J.).
- *8. Dan Holger Frederik Olsen, f. 13 Sept. 93. (Sagfører O. i Jyderup).
- *9. Andreas Kristian Kragelund, f. 5 April 92. (Distriktslæge K. i Hobro).

Matematisk Afdeling.

1. Svend Hjalmar Christensen, f. 12 Avg. 92. (Realskolelærer C. i Thisted).
- *2. Jakob Peter Georg Agner Møller, f. 16 Juli 92. (Herredsfuldmechtig M. i Fjerritslev).
3. Gerda Blichert Hansen, f. 5 Sept. 90. (Arkitekt H.).
- *4. Tage Møller, f. 22 Sept. 92. (Fhv. Apoteker M. i Hellerup.)
- *5. Hans Svend Sørensen, f. 19 Okt. 92. (Redaktør S. i Silkeborg).
- *6. Mathias Aagaard Wassard, f. 19 Febr. 93. (Toldkontrollør W. i Horsens).
7. Paul Klein, f. 23 April 92. (Kontorchef K. i Kbh.).
8. Eleonora Kristine Martin, f. 10 Marts 91. (Redaktør M.).

I Klasse b.

Nysproglig Afdeling.

1. Karen Bonnesen, f. 7 Avg. 91. (Købmand B.).
 2. Ingeborg Margrethe Rahbek, f. 20 Nov. 87. (Søster til Nr. 1 i IGak).
 3. Signe Marie Rahbek, f. 7 Nov. 89. (Søster til Nr. 1 i IGak og Nr. 2 i IGb).
 - *4. Albert Victor Mathias Mathiesen, f. 23 Dec. 92. (Kolonibestyrer M. i Umanak).
 - *5. Ejner Irgens-Hansen, f. 20 Nov. 91. (Direktør H. i Svendborg).
 - *6. Hans Egede Glahn, f. 4 Maj 91. (Underbestyrer G. i Stege).
 - *7. Lave Christian Oscar Nørgaard, f. 23 Dec. 90. (Lærer N. i Lem over Skive).
 - *8. Erik Juel Wiboltt, f. 1 April 92. (Købmand W. i Nakskov).
 - *9. Edvard Nielsen Kindt, f. 5 Jan. 92. (Købmand K. i Sæby).
 - *10. Frederik Jørgen Lotz, f. 6 Febr. 93. (Proprietær L. paa Sandholm over Birkerød).
 11. Mogens Thomas Ludvig Gustav Grüner, f. 2 Dec. 91. (Broder til Nr. 10 i V).
 - *12. Nikolaj Frederik Bjerre Dahlerup, f. 24. Dec. 92. (Overretssagfører D. i Nyborg).
 - *13. Alfred Gleerup, f. 1 Juli 92. (Læge G. i Aarup).
 - *14. Christian Frederik Sven Møller, f. 21 Sept. 92. (Ekviperingshandler M. i Fakse).
 - *15. Hjalmar Lisborg, f. 30 Juni 92. (Proprietær L. paa Sandlynggaard).
-

Realklassen.

1. Karl Georg Brysting, f. 30 Dec. 91. (Skriver i Landbrugsministeriet B.).
- *2. Hans Christian Andreas Henrik Wenck, f. 23 Okt. 92. (Oberstløjtnant W. i Kbh.).
3. Viktor Lars Karl Dickelmann, f. 28 Marts 93. (Skomager D.).
4. Paul Maurice Budtz, f. 22 Sept. 90. (Hotel-ejer B. paa Corsica).
- *5. Pedro Enrico Schønning Malling, f. 29 Juli 91. (Afd. Bogholder i Buenos-Ayres M.).
6. Ernst Johannes Vilhelm Andersen, f. 8 Maj 92. (Arrestforvarer A.).
7. Svend Oster Hansen, f. 17 Marts 93. (Tømrermester H.).
- *8. Knud Kjersgaard, f. 29 Jan. 92. (Sognepræst K. i Udbyneder over Havndal).
9. Johannes Peder Veistrup, f. 3 Maj 92. (Broder til Nr. 7 i VI).
10. Gustav Trappaud Levinsen, f. 14 Avg. 92. (Afd. Kæmner L.).
11. Aage Geleff, f. 5 April 91. (Skovfoged G. i Vesterskov).

Mellemskolen.

IV Klasse a.

- *6. Ole Ebbe Andersen, f. 7 April 93. (Kaptejn i Flaaden A. i Hellerup).
- *8. Olaf Theodor Johan Spange, f. 18 April 92. (Førstelærer S. i Egeslevmagle over Skelskør).

- *9. Knud Olaf Jacob Gemzøe, f. 26 Febr. 92.
(Afd. Amtsforvalter i Kbh. G.).
- *10. Harald Andreas Bach, f. 26 Maj 93. (Lærer
B. i Falsled over Faaborg).
- *11. Niels Alfred Helms, f. 18 Marts 93. (Sogne-
præst H. i Tjustrup).
- *14. Erik Friis, f. 1 April 94. (Kaptejn F. i
Fredericia).
- *15. Frederik Andersen, f. 21 April 92. (Broder
til Nr. 1 i V).
- *16. Ejnar Hemme Goll, f. 23 Juli 92. (Sogne-
præst G. i Øls over Hobro).
- *17. Vagn Aage Loehr, f. 30 Dec. 92. (Fabrikant
L. i Fredericia).
- *18. Asger Christian Frederik Krogsbæk, f. 24
Sept. 92. (Sognepræst K. i Tversted over
Sindal).
- *20. Christian Henrik Teisen, f. 14 Marts 93.
(Afd. Læge i Kællerup T.).
- 22. Herman Anton Hansen, f. 26 Maj 93. (Køb-
mand U. H.).
- *23. Hans Poul Tønnesen, f. 26 Nov. 93. (Pro-
prietær T. paa Øbakkegaard over Ballerup).
- *24. Andreas Hans Bendtsen Schøning, f. 11 Maj
93. (Lærer S. i Druedal over Frederikssund).
- *27. Georg Nicolai Bugge, f. 31 Okt. 92. (Koloni-
bestyrer B. i Godthaab).
- 28. Kresten Munch Knudsen, f. 15 Dec. 92. (For-
pagter K.).
- *29. Harald Morten Gjølbj Buch, f. 6 April 93.
(Borgmester B. i Nyborg).
- *32. Carl Sten Andersen Bille, f. 19 Jan. 93. (For-
pagter B. paa Nordruplund).

- *37. Hans Rose, f. 2 Febr. 93. (Herredsfuld­mæg­tig R. i Kolding).
- *38. Kaj Egede Glahn, f. 30 Dec. 93. (Broder til Nr. 6 i IGb).
- *39. Niels Henning Folmer Holstein, f. 24 Jan. 92. (Proprietær H. paa Tvilumgaard over Silkeborg).
- 40. Harald Kisbye, f. 7 Avg. 93. (Broder til Nr. 13 i V).

IV Klasse b.

- *1. Axel Møller, f. 17 Jan. 94. (Broder til Nr. 4 i IGam).
- *2. Carl Josef Ballhausen, f. 9 Juli 93. (Afd. Apoteker i Aalborg B.).
- *3. Henry Krog-Meyer, f. 31 Okt. 92. (Sogne­præst K.-M. i Vigersted).
- *4. Olaf Arent Rygaard, f. 14 Nov. 93. (Han­delsgartner R. i Gentofte).
- *5. Niels Julius Nielsen, f. 12 April 92. (Land­postbud N. i Ortved over Ringsted).
- *7. Herluf Krog-Meyer, f. 13 Dec. 93. (Broder til Nr. 3).
- *12. Oluf Peder Olsen, f. 11 Marts 94. (Gaardejer O. paa Thorsagergaard i Alsted).
- *13. Aage Georg Dahl, f. 20 Okt. 93. (Sogne­præst D. i Børglum over Vraa).
- *19. Carl Johan Graae, f. 14 Jan. 93. (Vognmand G. i Slagelse).
- *21. Jørgen Christian Hvam, f. 10 Avg. 93. (Sogne­præst H. i Slaglille).
- *25. Holger Peter Lotz, f. 25 Jan. 94. (Broder til Nr. 10 i IGb).

- *26. Carl Vilhelm Nielsen, f. 25 Jan. 93. (Broder til Nr. 19 i V).
- *30. Frederik Gümoes, f. 29 Avg. 92. (Grosserer G. i Kbh.).
31. Jens Ulf Kaarsberg, f. 16 Marts 95. (Distriktslæge K.).
- *33. Svend Egede Glahn, f. 6 Okt. 92. (Broder til Nr. 6 i I Gb og Nr. 38 i IVa).
34. Christian Marius Poulsen, f. 16 Dec. 92. (Afd. Parcellist i Slaglille P.).
35. Torben Arvig Jensen, f. 30 Juli 93. (Broder til Nr. 12 i V).
- *36. Eigil Gunnar Lillienskjold, f. 5 Juni 92. (Broder til Nr. 17 i VI).
- *41. Alf Ejnar Vilhelm Ørkild-Hansen, f. 25 Juni 91. (Afd. Kasserer i Stockholm H.).
42. Hans Peter Rasmussen, f. 6 Febr. 94. (Malermeister R.).
43. Hans Magnus August Fog, f. 1 Maj 93. (Sparekassebogholder F. i Assens).

III Klasse a.

- *2. Otto Boe Jørgensen, f. 19 April 94. (Skovrider J. i Nysø Skovridergaard over Præstø).
3. Hagbart Martin Buchwald, f. 13 Avg. 94. (Kommandør B. i Kbh.).
4. Hans Christian Carl Theilmann, f. 20 Marts 93. (Forpagter T. paa Hvidkilde over Svendborg).
- *5. Julius Verner Wium Møller, f. 21 Nov. 92. (Grosserer M. i Kbh.).
- *11. Carl Christian Kragh Fleischer-Hansen, f. 21 Maj 94. (Afd. Apoteker i Hornsyld F.-H.).

13. Kai Peter Colding, f. 11 Sept. 93. (Konsul C. i Kalundborg).
15. Johan Julius Wengel, f. 6 Marts 92. (Apoteker W. i Ringsted).
16. Kaj Vilhelm Dahl, f. 7 Okt. 94. (Broder til Nr. 13 i IVb).
- *17. Arne Morell, f. 22 Marts 94. (Købmand M. i Slagelse).
- *18. Otto Guldberg Faber, f. 1 Juli 93. (Sognepræst F. i Ulstrup over Kalundborg).
- *19. Otto Johan Michael Brasch Mikkelsen, f. 20 Juli 95. (Sognepræst M. i Maarslet).
21. Herman Munch Knudsen, f. 2 April 94. (Broder til Nr. 28 i IVa).
- *22. Carl Vilhelm Olsen, f. 22 April 95. (Broder til Nr. 8 i IGak).
24. Carl Vilhelm Stubbe Teglbjærg, f. 14 Maj 94. (Broder til Nr. 3 i IGak).
29. Alfred Gorm Jacobsen, f. 14 Marts 95. (Tobaksbinder J.).
- *30. Carl Johan Schiøtz Kierulff, f. 7 Dec. 93. (Afd. Apoteker i Kbh. K.).
34. Rasmus Marius Rasmussen, f. 27 April 94. (Gaardejer R. i Døjringe).
38. Bengt Eigil Dahl, f. 19 Sept. 95. (Broder til Nr. 13 i IVb og Nr. 16).
39. Marius Sørensen, f. 28 Nov. 92. (Stationsmester S. i Døjringe).

III Klasse b.

1. Jens Jørgen Frederik Theodor Jørgensen, f. 1 April 94. (Afd. Sognepræst i Vollerslev J.).

- *6. Helge Hoff, f. 25 Maj 93. (Herredsfuld­mæg­tig H. i Terndrup).
- *7. Erik Peter Hertel, f. 30 Juli 94. (Afd. Køb­mand i Slagelse H.).
- *8. Carl Gotfred Nagel Kjerulff, f. 10 Nov. 93. (Fabrikant K. i Slagelse).
- *9. Vilhelm Theodor Lauritzen, f. 10 Sept. 94. (Købmand L. i Slagelse).
- *10. Einer Lisborg, f. 24 Dec. 93. (Broder til Nr. 15 i 1Gb).
- 12. Holger Blichert Hansen, f. 13 Juni 94. (Bro­der til Nr. 3 i 1Gam).
- *14. Albert Kindt, f. 28 Sept. 93. (Broder til Nr. 9 i 1Gb).
- 20. Poul Axel Niels Götzsche Netterstrøm, f. 25 Sept. 93. (Grosserer N. i Kbh.).
- 23. Svend Sebbelov, f. 13 Avg. 94. (Afd. Gods­forvalter paa Saltø S.).
- 25. Anders Lauritz Johannes Andersen, f. 30 Juni 94. (Tøm­rermester A.).
- *26. Carl Erik Holst Frederiksen, f. 8 Juni 93. (Skov­rider F. i Skovhus over Fakse).
- 27. Rolf Henry Kaarsberg, f. 31 Avg. 93. (Bro­der til Nr. 31 i IVb).
- 28. Stig Erik Jensen, f. 28 Juli 94. (Broder til Nr. 12 i V og Nr. 35 i IVb).
- *31. Henrik Dalgas, f. 15 Juni 93. (Broder til Nr. 6 i V).
- *32. Niels Wissing, f. 8 Nov. 93. (Dyrlæge W. i Kalundborg).
- 33 Robert Ejner Sørensen, f. 30 Dec. 93. (Kon­torist S.).

35. Louis Reinhold Milvertz, f. 15 Jan. 95. (Barber M.).
36. Christen Emil Rasmussen, f. 26 Juli 94. (Boelsmand R. i Døjringe).
37. Aage Hvam, f. 28 Juli 94. (Broder til Nr. 21 i IVb).
40. Sigurd Eduard Pallesen Degen, f. 21 Dec. 93. (Strandkontrollør D. i Fjaltring over Ramme).

II Klasse a.

2. Axel Sevel, f. 11 Dec. 95. (Bogholder S.).
4. Ove Nyquist Arup, f. 16 April 95. (Veterinærkonsulent A. i Hamborg).
- 6 Paul Henrik Karl Victor Nørgaard, f. 20 April 92. (Broder til Nr. 7 i IGb).
7. Otto Tolstrup Mackeprang, f. 22 Dec. 94. (Landinspektør M. i Odense).
10. Aage Immanuel Hansen, f. 2 Febr. 95. (Sognepræst H. i Haraldsted over Ringsted).
12. August Binzer Baumann, f. 27 April 94. (Kolonibestyrer B. i Holstensborg).
13. Adam Vilhelm Boserup, f. 23 Okt. 95. (Forpagter B. paa Transbygaard over Skelskør).
17. Erik Anthon Jørgensen, f. 8 Febr. 96. (Proprietær J. paa Særslevgaard over Snærtinge).
19. Knud Heinrich Vilhelm Brohm, f. 15 Juni 94. (Forpagter B. paa Bavelsegaard).
23. Mogens Birck, f. 21 Sept. 95. (Forpagter B. paa Kadesjø i Skaane).
24. Svend Emil Kragelund, f. 15 Dec. 95. (Broder til Nr. 9 i Gak).
25. Gunvald Asger Peltz Rasmussen, f. 6 Nov. 95. (Sagfører R.).

26. Aage Schiøtz Kierulff, f. 12 Juli 95. (Broder til Nr. 30 i IIIa).
27. Knud Albert Høfler, f. 29 Nov. 93. (Provst H. i Als over Hadsund).
29. Sven Hansen, f. 15 Jan. 95. (Broder til Nr. 22 i IVa).
31. Christian Victor Kragballe Haagen-Müller, f. 1 Nov. 94. (Provst H.-M. i Albæk over Præstbro).
32. Carl Robert Waarst, f. 21 Nov. 94. (Købmand W. i Sæby).
35. Holger Alexis Ernst Warming, f. 19 Marts 95. (Tandlæge, Professor W. i Aarhus).
36. Poul Hvam, f. 9 Sept. 95. (Broder til Nr. 21 i IVb og Nr. 37 i IIIb).
37. Hans Lauritzen, f. 13 Avg. 95. (Overlærer L.).
39. Hans Erhard Christiansen, f. 21 Okt. 94. (Skrædermester C.).
40. Svend Adolf Anton Bech, f. 20 Febr. 94. (Proprietær B. paa Frederiksberg over Rudkøbing).
43. Hans Christian Wenzel Bech, f. 20 Febr. 94. (Broder til Nr. 40).
44. Peder Helge Rasmussen Krogh, f. 5 Marts 95. (Bogtrykker Rasmussen).
45. Albert Otto Meyer, f. 22 Dec. 94. (Grosserer M. i Kbh.).
48. Valdemar Harald Lindeschow Friis, f. 18 Avg. 94. (Smedemester F.).
49. Aage Christian Wiboltt, f. 10 Nov. 94. (Købmand W. i Middelfart).

51. Axel Høfler, f. 6 Nov. 94. (Broder til Nr. 27).

II Klasse b.

1. Olaf Børge Sørensen, f. 9 Sept. 94. (Tandlæge S. i Slagelse).
- *3. Hans Peter Kristensen, f. 18 Marts 94. (Gaardejer K. i Tjæreby over Skelskør).
- *5. Knud Herman Munch Larsen, f. 9 Febr. 95. (Forvalter L. paa Edelesminde over Haslev).
- *8. Grant Wilhelm Schaeffer, f. 25 Maj 95. (Mineinspektør S. i Cripple Creek i Colcrado).
9. Aage Valdemar Theilmann, f. 7 Febr. 94. (Broder til Nr. 4 i IIIa).
11. Willy Antoni Jensen, f. 12 April 93. (Grosserer J. i Kbh.).
14. Aage Bugge, f. 19 Febr. 96. (Broder til Nr. 27 i IVa).
15. Jørgen Frederik Heuer Trolle, f. 10 Dec. 94. (Toldklarerer T. i Kbh.).
16. Aksel Møller Bjerre, f. 18 Febr. 95. (Sognepræst B. i Pedersborg).
18. Poul Johannes Henriques, f. 17 Jan. 95. (Grosserer H. i Kbh.).
20. Vagn Hagbarth Techt Hansen, f. 27 Febr. 93. (Fotograf H.).
21. Julius Møller Kamps, f. 19 Jan. 94. (Landskabsmaler K. i Kbh.).
22. Poul Axel Henrik Gemzøe, f. 23 Juni 94. (Broder til Nr. 9 i IVa).
28. Herbert Bennet de Linde Schmidt, f. 21 Febr. 93. (Handelsrejsende S. i Kbh.).

30. Harald Jensen, f. 25 Juni 94. (Afd. Partikulier i Lyng J.).
33. Otto Friis, f. 9 Sept. 95. (Broder til Nr. 14 i IVa).
34. Robert Møller Nielsen, f. 11 Maj 94. (Købmand N. i Hammel).
38. Erik Martini Hansen, f. 26 Okt. 94. (Sognepræst H. i Skyum over Hordum).
41. Karl Adolph Edvin Schoug, f. 15 Sept. 93. (Overretssagfører S. i Hurup).
42. Poul Georg Kjelgaard Petersen, f. 29 Nov. 94. (Afdøde Konsul i Køge P.).
46. Aage Stenersen, f. 3 Marts 94. (Proprietær S. paa Storgaarden over Haslev).
47. Svend Christian Schmidt, f. 29 Febr. 96. (Plejemoder: Frøken C. Olsen).
50. Johan Olfert Fisker, f. 22 Avg. 94. (Grosserer F. i Kbh.).
52. Sigurd Hanson Clausen, f. 31 Marts 95. (Apoteker C.).
53. Erik Henningsen, f. 9 Dec. 94. (Regnskabsfører H. i Kbh.).
54. Vagn Gunnar Stage, f. 5 Jan. 96. (Landinspektør S. i Lyng).
55. Poul Klitgaard, f. 1 Juli 95. (Købmand K.).
56. Werner Ewald Adolf Oppermann, f. 26 Jan. 95. (Forpagter O. paa Gyldenholm).

I Klasse a.

5. Hans Christian Aage Kragelund, f. 8 Dec. 94. (Plejefader: Sognepræst Hvam i Slaglille).
7. Anders Nicolai Hvass, f. 26 Febr. 95. (Jægermester H. paa Randrup over Kongerslev).

8. Ivar Holst, f. 31 Maj 96. (Afd. Havneoppebørselskontrollør i Kbh. H.).
9. Knud Asger Ulrik Boesen, f. 18 Juli 95. (Afd. Adjunkt B.).
11. Christian Alfred Friis, f. 6 Maj 96. (Sognepræst F. i Munkebjergby).
12. Aage Munch Knudsen, f. 7 Marts 97. (Broder til Nr. 28 i IVa og Nr. 21 i IIIa).
17. Axel Høeg Larsen, f. 25 Juli 95. (Direktør L. i Nyborg).
19. Johannes Theodor Suhr, f. 31 Jan. 95. (Godsejer S. paa Rosengaarden over Ringsted).
21. Edvard Suhr, f. 20 Jan 96. (Broder til Nr. 19).
23. George Ludvig Meyer, f. 13 Jan 94. (Broder til Nr. 45 i IIa).
24. Poul Kisbye, f. 29 Nov. 96. (Broder til Nr. 13 i V og Nr. 40 i IVa).
25. Poul Aagaard, f. 20 Jan 96. (Grosserer A. i Kbh.).
28. Poul Oscar Anton Hartvigsen, f. 14 Jan. 95. (Hotelforpagter H. i Lyngø).
30. Gudmund Rasmussen Krogh, f. 4 Febr. 96. (Broder til Nr. 44 i IIa).
31. Aage Vilhelm Johannes Møller, f. 15 Okt. 95. (Broder til Nr. 14 i IGb).
32. Otto Werner Lauritzen, f. 27 Febr. 96. (Broder til Nr. 9 i IIIb).
33. Helge Kaarsberg, f. 13 Okt. 96. (Broder til Nr. 31 i IVb og Nr. 27 i IIIb).
35. Julius Harald Soelberg, f. 5 April 96. (Slagtermester S.).

37. Svend Rerup Olsen, f. 31 Jan. 97. (Overlærer O.)
39. Johannes Sundbye Rasmussen, f. 20 Juli 96. (Partikulier R. i Lyngø).
43. Jørgen Brohm, f. 20 Jan. 96. (Broder til Nr. 19 i IIa).
45. Svend Aage Lemvig, f. 22 Sept. 95. (Afd. Skovrider paa Store Frederikslund L.).
46. Axel Eduard Jensen, f. 14 Nov. 96. (Broder til Nr. 11 i IIb).
47. Axel Georg Wiboltt, f. 17 Okt. 95. (Broder til Nr. 49 i IIa).
48. Kaj Salling Rendtorff, f. 17 April 96. (Distriktslæge R. i Hammel).
51. Halvor Lauritz Peter Jensen, f. 29 Marts 95. (Broder til Nr. 11 i IIb og Nr. 46).

I Klasse b.

1. Karl Vilhelm Rasmussen, f. 12 Marts 94. (Murer R. i Lyngø).
2. Poul Kipp, f. 1 Avg. 96. (Forpagter K. paa Bonderup over Merløse).
3. Aage Møller, f. 14 Nov. 94. (Pens. Lærer M.).
4. Preben Ditlev Frederik Nissen, f. 18 Nov. 95. (Amtsraadssekretær N.).
6. Erik Riis-Carstensen, f. 10 Febr. 97. (Afd. Marinemaler i Helsingør R.-C.).
10. Alfred Gram, f. 17 Jan. 97. (Broder til Nr. 9 i V).
13. Hakon Ragnar Gisiko Spærck, f. 5 Avg. 96. (Afd. Amtsforvalter i Hjørring S.).

14. Hans Peter Stubbe Teglbjærg, f. 1 Marts 96. (Broder til Nr. 3 i IGak og Nr. 24 i IIIa).
15. Johan Ernst Heilmann, f. 28 Dec. 95. (Fabrikant H. i Skelskør).
16. Søren Martin Kristian Madsen, f. 20 Sept. 95. (Lærer M. i Tømmerup over Kalundborg).
18. Erik Gunnar Holck, f. 12 Okt. 94. (Portør H.).
20. Poul Edvard Andersen, f. 3 Marts 96. (Fotograf A. i Viborg i Finland).
22. Johannes Martin Jørgensen, f. 10 Nov. 95. (Broder til Nr. 1 IIIb).
26. Hans Peter Dion Alexius Hansen, f. 9 Juli 95. (Stationsforstander H. i Agersted).
27. Carl Theodor Reinhold Rambusch, f. 5 Febr. 97. (Koffardikaptejn R. i Hamborg).
29. Kai Erik Linnemann, f. 20 Avg. 96. (Hotelejer L. i Lønstrup over Hjørring).
34. Sven Erik Otto Götzsche Netterstrøm, f. 7 Sept. 96. (Broder til Nr. 20 i IIIb).
36. Henrik Ehlers, f. 24 April 97. (Sagfører E.).
38. Christian Løbner Wesenberg, f. 20 Juli 95. (Afd. Lærer W. Stedfader: Koloniassistent Thron i Christianshaab).
40. Tage Birck, f. 27 Marts 97. (Broder til Nr. 23 i IIa).
41. Oskar Waarst, f. 25 Dec. 95. (Broder til Nr. 32 i IIa).
42. Jørgen Georg Heinrich Rahlff, f. 12 Okt. 95. (Proprietær R. paa Olstrupgaard over Snertinge).

44. Otto Villiam Høberg Nielsen, f. 7 Marts 97. (Købmand N. i Soderup over Tølløse).
49. Caj Johan Jensen, f. 7 April 96. (Inspektør J.).
50. Sven Ove Mathiesen, f. 3 Febr. 96. (Restauratør M. i Kbh.).

Understøttelser.

Gratistpladserne paa Opdragelsesanstalten tildeltes følgende 14 Alumner: O. T. A. J. Olsen, H. L. Ellekilde, A. B. Rosenkjær, A. J. A. Nielsen, A. Andersen, J. B. Brøndsted, C. P. Kryssing, J. M. A. Dalgas, D. H. F. Olsen, J. P. G. A. Møller, H. E. Glahn, A. V. M. Mathiesen, L. C. O. Nørgaard, N. J. Nielsen. — Ansøgninger om Gratistplads skal hvert Aar fornyes. De stiles til Kongen (Stempelpapir) og indsendes til Rektor mellem 19 og 31 Avgust.

Det Müllerske Legat (2607½ Kr.) uddeltes til 17 Alumner med følgende Beløb: K. Effersø, S. C. R. C. Trampe (400 Kr.), A. C. F. Krogsbæk (207½ Kr.), V. T. Ussing, J. C. Hvam (200 Kr.), G. Lind, M. A. Wassard, E. H. Goll, O. E. Andersen, N. A. Helms, F. Andersen, E. Friis, Herluf Krog-Meyer, Henry Krog-Meyer, A. G. Dahl, O. G. Faber, O. J. M. B. Mikkelsen (100 Kr.). — Ansøgninger om dette Legat, der kun kan tildeles Alumner, der er Sønner af kongelige Embedsmænd, skal hvert Aar fornyes og ledsages af Transsattest, hvortil Skema faas hos Rektor. De stiles til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsen (ustemp-

let Foliopapir) og indsendes til Rektor mellem 19 og 31 August.

Kontingentnedsættelse (96 Kr.) tillagdes følgende 12 Alumner: E. Michelsen, J. P. M. Lillienskjold, F. J. Lotz, A. Gleerup, C. F. S. Møller, N. F. B. Dahlerup, C. H. Teisen, H. A. Bach, O. T. J. Spange, C. S. A. Bille, O. A. Rygaard, G. N. Bugge (den sidste ekstraordinært).

Fri Undervisning tilstodes 49 skolesøgende Elever: P. C. Schjerff, C. L. R. Veistrup, D. F. S. Kisbye, E. Gram, L. E. S. Teglbjærg, K. J. Rahbek, J. Michelsen, A. M. Jensen, K. G. Brysting, V. L. K. Diekelmann, S. O. Hansen, J. P. Veistrup, G. P. Levinsen, E. J. V. Andersen, A. Geleff, K. M. Knudsen, H. Kisbye, J. U. Kaarsberg, C. M. Poulsen, H. P. Rasmussen, H. M. A. Fog, H. M. Knudsen, J. U. Jensen, C. V. S. Teglbjærg, R. M. Rasmussen, M. Sørensen, J. J. F. T. Jørgensen, H. B. Hansen, L. R. Milvertz, C. E. Rasmussen, S. Sebbelov, A. L. J. Andersen, A. Hvam, R. E. Sørensen, R. H. Kaarsberg, S. E. P. Degen, K. A. Høfler, K. A. U. Boesen, K. Heckscher, M. Lundstein, A. Laugesen, K. V. Petersen, K. A. Braae, A. F. Ohrt, P. M. Budtz, A. G. Jacobsen, H. A. E. Warming, J. M. Kamps og en senere udgaaet Elev, samt ekstraordinært: G. B. Hansen, J. M. Rahbek, S. M. Rahbek, H. Lauritzen, A. B. Baumann, A. Bugge, C. L. Wesenberg og P. Kisbye. Finanslovfripladsen tildeltes I. Holst.

Undervisning for halv Betaling tilstodes 12 skolesøgende Elever: A. Sevel, A. S. Kierulff, G. A. P. Rasmussen, P. H. R. Krogh, H. E. Chri-

stiansen, A. Høfler, P. A. N. G. Netterstrøm, A. O. Meyer, P. J. Henriques, A. M. Bjerre, H. Jensen, S. C. Schmidt.

Af den særlige Stipendiefond tillagdes P. C. Schjerff 120 Kr., E. Gram, L. E. S. Teglbjærg, K. J. Rahbek og J. Michelsen hver 100 Kr.

Ansøgninger om Kontingentnedsættelse, fri Undervisning og Stipendium skrives paa Blanketter, som udleveres af Rektor. De indsendes til denne mellem 19 og 31 Avgust. For en Elev, der har opnaaet en af disse Understøttelser, er det ikke fornødent at forny Andragende derom. Dog skal der indgives ny Ansøgning for Alumner og skole-søgende, som rykker op fra Mellemkolen til Gymnasiet, og Beneficiet vil kun blive fornyet for Gymnasiasten, for saa vidt han efter Rektors og Lærerraadets Skøn anses for egnet til forsat Studium.

Rubrikken: »Faderens økonomiske Stilling i det hele« skal udfyldes med bestemte positive Angivelser, f. Eks. Skatteindtægt. Bekræftelsen paa Foden af Ansøgningen skal underskrives af en Mand, som kender Ansøgerens Forhold.

Overlærer Siberns Legat blev for Aaret 1907 af Lærerkollegiet tildelt stud. jur. J. E. Heining.

Opdragelsesanstalten.

Den brave af alle afholdte Tage Johannes Olsen døde d. 27 Juli 1907 i sit Hjem i Jyderup.

Ved Skr. af 11 Maj 1908 bestemte Ministeriet, at Læseinspektør paa Opdragelsens Afdeling paa Hovedbygningen fritages for Tilsyn i den Del af Aftenlæsetiden, som falder efter Kl. 7¹/₂ og faar sin

Undervisningspligt forøget fra 16 til 20 forkortede Ugetimer, og at de to Fritidsinspektorer overtager Tilsynet i nævnte Læsetid og faar deres Undervisningspligt nedsat fra 23 til 21 forkortede Ugetimer.

Undervisningen.

Mellemskolen.

I Klasse.

Religion. Hahns Bibelhistorie for Mellemskolen til Rigets Deling. Nogle Salmer.

Dansk. Oplæsning, Genfortælling og Analyse efter Slomanns Læsebog Nr. 3. For og af Klassen er læst nogle Sagaer, Fortællinger fra 1001 Nat, Æventyr af H. C. Andersen og Odysseen i Pontoppidans Gengivelse. Nogle Digte er lærte udenad. Diktat og Genfortællingsstil paa Skolen.

Engelsk. Jeppesen og Sarauws Engelsk Begynderbog I og II Stk. 1—40.

Historie. L. Schmidts Lærebog for M. Oldtiden. Geografi. C. C. Christensens Geografi for M. I forfra til Alperne.

Naturhistorie. Af Boas' Dyrerigets Naturhistorie for M. Pattedyr og Fugle. Balslev og Simonsens Botanik for M. I. Plantebestemmelser.

Naturlære. Rasmussen & Simonsens Fysik for M. I: Mekanik og Varme. De hertil svarende Elevforsøg efter Rasmussen & Simonsens Opgaver i Naturlære for M. I.

Regning. A. Svendsens Ny Regnebog for M. I.

Skrivning. Latinsk Skrift, smaa Bogstaver, Øvelse i Sammenskrift, store Bogstaver.

Tegning. Andersens Fortegninger.

Sløjd. Saveøvelser. Der er lavet lette Smaagenstande med Sav, Hammer og Søm. I Sommermaanederne Arbejde i Elevhaven.

II Klasse.

Religion. Hahns Bibelhistorie for M. fra Rigets Deling til Jesu Bjergprædiken. Af Balslevs Katekismus de 10 Bud og Fadervor. Nogle Salmer. Dansk. Oplæsning, Genfortælling, Ordforklaring og Analyse efter Agerskov og Rørdams Læsebog for Mellemlklasserne. Nogle Digte er lærte udenad. Læst forskelligt for Klassen. Diktat og Genfortællingsstil paa Skolen.

Engelsk. Jespersen og Sarauws Begynderbog II St. 39—134.

Tysk. Ingerslev og Vibæks Begynderbog S. 1—78. Historie. L. Schmidts Lærebog for M. Middelalderen.

Geografi. C. C. Christensens Geografi for M. I. S. 47—93. Det tidligere er genlæst. Danmark er gennemgaaet mundtlig.

Naturhistorie. Af Boas' Dyrerigets Naturhistorie for M. Krybdyr, Padder, Fiske og Insekter med fuldstændig Forvandling. Balslev og Simonsens Botanik for M. 2. Plantebestemmelser.

Naturlære. Sundorphs Fysik for M. I. (a S. 42—90; b. S. 31—90). Øvelser efter Rasmussen og Simonsens Bog.

Matematik og Regning. Lauritzens Geometri

- for M. forfra til Polygoner. A. Svendsens Ny Regnebog for M. II: I, II, III, IV og VI Afsnit.
 Skrivning. Haandskriftsøvelser efter Overintendant Jørgensens Hefter. Haandskrift.
 Tegning. Traadlegemer og Klodser.
 Sløjd. Høvleøvelser. Der er lavet lette Ting af Fyrretræ med Sav, Høvl, Hammer og Søm. I Sommermaanederne Arbejde i Elevhaven.

III Klasse.

- Religion. Hahns Bibelhistorie for M. fra Jesu Bjærgprædiken til Apostlenes Gerninger. Af Balslevs Katekismus de tre Trosartikler, Daaben og Nadveren. Nogle Salmer.
 Dansk. Oplæsning, Genfortælling, Ordforklaring og Analyse efter Agerskov og Rørdams Læsebog for Mellemklasserne. Nogle Digte er lærte udenad. Nogle Digtværker er oplæste. Af Hoffs Svensk Læsebog omtr. 25 Sider. Genfortællingsstil, Diktatstil og friere Stile, dels paa Klassen, dels hjemme.
 Engelsk. Jespersens Engelske Læsestykker S. 1—60. Sproglære efter Johannes Magnussens Grammatik.
 Tysk. Ingerslev og Vibæks Begynderbog S. 84 ud. Ingerslev og Vibæks Tysk Læsebog for M. (a S. 1—42. b S. 1—63). Vibæks Tysk Sproglære. Af og til Oplæsning i Hauffs Märchen.
 Historie. L. Schmidts Lærebog for M. den nyere Tid (1500—1789).
 Geografi. C. C. Christensens Geografi for M. II S. 9—88.

Naturhistorie. Af Boas' Zoologi Leddyr og Orme. V. A. Poulsens Plantelære for M. IV Afsnit. Plantebestemmelser. Rasmussen og Simonsens Organisk Kemi for M.

Naturlære. Rasmussen og Simonsens Uorganisk Kemi for M. med tilhørende Elevforsøg efter Rasmussen og Simonsens Opgaver i Naturlære for M. I.

Matematik og Regning. Bonnesens Aritmetik forfra til Side 64. Lauritzens Geometri S. 39—65. A. Svendsens Ny Regnebog II gjort færdig; begyndt paa III (Obligations-, Aktie- og Vekselregning). 1 Sæt Hjemmeopgaver om Ugen; ofte Skole-Opgaver.

Skrivning. Haandskrift.

Tegning. Klodser.

Sløjd. Klassen har forfærdiget lettere Ting dels af Fyrretræ, dels af Bøgetræ. I Sommermaanederne Arbejde i Elevhaven.

IV Klasse.

Religion. Lucasevangeliet og Apostlenes Gerninger efter Ny Testament.

Dansk. Agerskov og Rørdams Læsebog for Mellemklasserne S. 217—251 og S. 358—378; Blichers Messingjens, Æ Staahkelsmand og Faawal Mari; Hertz' Sparekassen; Bjørnsons En glad Gut. Hoff's Svensk Læsebog S. 94—124. Der er læst en Del op for Klassen, baade dansk og svensk. Sproglære efter Ingerslev. 1 Stil om Ugen, skiftevis Diktat, Genfortælling og Hjemmestil.

Engelsk. Jespersens Engelske Læsestykker S.

- 79—88, 92—141, 151—160. Magnussens Praktisk Engelsk Grammatik. Ekstemporallæsning efter Burnetts Little Lord Fauntleroy.
- Tysk. Ingerslev og Vibæks Tysk Læsebog for M. S. 75—128 og 188—226, deraf genlæst S. 74—128. Kapers Formlære og Dele af Syntaksen. Til Ekstemporallæsning er Hauffs Märchen benyttet.
- Historie. L. Schmidts Læsebog for M. den nyeste Tid (1789—1908).
- Geografi. Efter C. C. Christensens Mindre Lærebog læst Danmark, Norge, Sverige og den fysiske Geografi (S. 207 Bogen ud). Genlæst Amerika.
- Naturhistorie. Af Boas' Zoologi Mennesket, Sundhedslære, Bløddyr og Straaledyr. V. A. Poulsens Plantelære for M. Plantebestemmelser.
- Naturlære. Sundorpha's Fysik for M. II S. 9 til Enden. Sundorpha's Kemi for M. Afsnit VI og VIII.
- Matematik og Regning. Bonnesens Aritmetik for M. fra S. 72 ud. Lauritzens Geometri fra S. 76 ud. Svendsens ny Regnebog III. Desuden repeteret Geometriens §§ 64—80, 84—92. 1 Sæt Hjemmeopgaver ugentlig. Skoleopgaver een Gang om Ugen.
- Skrivning. Haandskrift.
- Tegning. Tegning efter udstoppede Fugle, udført dels med Blyant, dels med Sortkridt og Farvekridt.
- Sløjd. Eleverne har forfærdiget enten Skrivepult eller en Boghylde af Fyrretræ.
- Latin (19). Kr. Mikkelsens Latinsk Læsebog for Begyndere. Rathsachs Latinsk Læsebog for det andet Aar Stykke 1—21.

Realklassen.

Religion. Pauli første Brev til Korinth. Reformationens Historie.

Dansk. Olaf Langes Danske Læsestykker er benyttet til Oplæsning, Genfortælling og Analyse. For og af Klassen er læst Holbergs Erasmus Montanus og Maskeraden, Øhlenschlägers Hakon Jarl, Heibergs En Sjæl efter Døden og Aprilsnarrene, Hertz' Sparekassen, Winthers En Aftenscene, Baggesens Kalundborgs Krønike foruden mindre Stykker af Holberg, Hertz, Paludan-Müller og Kjelland. Der er givet Eleverne fyldige literaturhistoriske Oplysninger om de til Eksamen opgivne Forfatteres Liv. Circa en halv Snes Timer er anvendt til at lade Eleverne holde korte Foredrag tildels over selvvalgte Æmner. Grammatik med Benyttelse af Wivels Hjelpebog i Modersmalets Sproglære. 1 Hjemmestil hver fjortende Dag, af og til Diktat paa Skolen.

Til Eksamen opgives: Langes Læsestykker S. 84 Bogen ud, Øhlenschlägers Hakon Jarl, Heibergs Aprilsnarrene, Hertz' Sparekassen, Winthers En Aftenscene.

Engelsk. Brekkes Ny Engelsk Læsebog ca. 110 S., hvoraf ca. 15 S. Digte. Til Ekstemporallæsning benyttet Conan Doyles The Sign of Four. Magnussens Praktisk Engelsk Grammatik. Mundtlige og skriftlige Stiløvelser efter Ipsens Engelsk Elementarbog. Genfortællingsstile.

Tysk. Ipsen og Boviens Læsebog for Mellemklasserne S. 106—145 og 211—225. Kapers Formlære og Dele af Syntaksen. Til Ekstemporallæsning er Hauffs Märchen benyttet.

- Historie. Gennemgaaet Historien fra 1848 paa Grundlag af et af Læreren udarbejdet og hektograferet Grundrids. P. Munchs Mindre Lærebog i Samfundskundskab.
- Geografi. Paa Grundlag af C. C. Christensens Mindre Lærebog og mundtlige Tilføjelser er gennemgaaet Evropa politisk (undtagen Danmark, Norge og Sverige).
- Naturhistorie. Af Boas' Zoologi Hvirveldyrene. Planterfund, Sorøegnens Flora.
- Naturlære. Sundorphs Fysik for Realklassen I og II (med enkelte Forbigaaelser).
- Matematik og Regning. Niels Nielsens Mindre Lærebog i Algebra. Regneopgaver fra Foldbergs Regning og Algebra for Realklassen. Hjemmeopgaver to Gange om Ugen, Skoleopgaver to Gange om Ugen.
- Tegning. Gibs, Vaser og udstoppede Fugle. Arbejderne skyggede med Sortkridt, enkelte udførte med Farvekridt.
- Sløjd. Forfærdiget to Syæsker, den ene af Fyrretræ, den anden af Nøddetræ.

Gymnasiet.

I Klasse.

- Religion. Forskellige Afsnit af Kirkens Historie.
- Dansk. Agerskov og Rørdams Dansk Litteratur I S. 12—62, 89—106, 293—349; II S. 7—85; Holbergs Jacob von Tyboe; Øhlenschlägers Sancthansaftens Spil; Blichers Præsten i Vejlby; Bjørnsøns En Fallit; Axelsen, Fenger og Kristensens Norsk Landsmaal og Svensk. Der er læst en Del

op for Klassen, baade dansk og svensk. En Hjemmestil hver 14 Dag.

Engelsk (n). Andersen og Panduros Engelsk i Realklassen, statarisk eller kursorisk med enkelte Forbigaaelser. Brekke og Westerns Engelske Forfattere, I, ca. 110 S. Jespersens Kortfattet Grammatik. Mundtlige og skriftlige Øvelser efter Adolf Hansens Engelske Stiløvelser. Genfortællingsstile.

(kl. og m). Brekke og Westerns Engelske Forfattere I, S. 1—50, 102—113. Mundtlige og skriftlige Øvelser efter Trautner og Ottosens Engelsk til Genfortælling, I. Jespersens Kortfattede Grammatik.

Tysk (n). Tyske Noveller udgivne af Skouboe S. 1—99. Ingerslev og Vibæks Deutschland S. 1—63 og 101—140. Knauths Auswahl deutscher Gedichte Nr. 81, 98, 99, 102, 103, 104, 105, 161, 163, 165, 172, 175, 189, 196. Mundtlige og skriftlige Øvelser efter P. L. Ipsens Kursus i Tysk II Del. Op læst for Klassen: v. Schlichts Leutnant Krafft. Wilbrandts Der Lotsenkommandeur og Johann Ohlerich samt nogle Digte.

Fransk (m og n). Jespersen og Stigaards Fransk Læsebog for Begyndere S. 1—105.

Latin (kl). Ostermanns Latinsk Læsebog Stk. 29—86. Cæsars Gallerkrig I capp. 1—29 ink., III og IV. Ciceros Tale for Sex. Roscius capp. 6—29 ink. og nogle Kapitler af Talen pro rege Deiotaro. Grammatikken efter Linderstrøm-Langs Bøger. Eleverne har selv gennemgaaet Teksten, efter at Gloser er skrevne op paa Klassetavlen. Ordbog er ikke brugt.

- (n.) Ostermanns Latinsk Læsebog Stk. 25—90.
C. Østergaards Latinsk Læsebog Stk. I—XIX. Formlæren repeteret. Det allernødtørftigste Syntax mundtlig.
- Græsk (kl). Hudes Elementarbog I. De vigtigste Bøjningsmønstre af sammes Sproglære. Xenophons Anabasis I—III undt. I Kap. 9 og II Kap. 6. Eleverne har tildels selv gennemgaaet Teksten. Ordbog er ikke brugt, men ny Gloser og Talemaader opskrevet paa Klassetavlen. I Begyndelsen af Timen Oplæsning og Oversættelse af det sidst gennemgaaede; i Reglen ingen Analyse.
- Historie. Møller og Busks Lærebog I: Verdenshistorien til c. 1300 med nogle Tilføjelser for Oldtidens Vedk. Otlosens Lærebog i Nordens Historie til Unionstiden.
- Oldtidskundskab. I Beg. af Aaret læstes Sechers græske Mytologi S. 10—45. Samtidig blev med Benyttelse af Luckenbachs Kunst und Geschichte I gennemgaaet en Del Værker af græsk Kunst fra c. 600 til Alexanders Tid; særligt Hensyn toges til Arbejder af mytologisk Art. I Slutningen af Aaret læstes som Repetition Sechers Kunsthistorie S. 10—40. Første og sjette Sang af Iliaden.
- Geografi og Naturhistorie (m). Den almindelige Geologi efter Ussings Lærebog. I Foraars-tiden Mikroskopi af lavere Planter og Dyr og de højere Planters indre Bygning; Kruuses Celle- og Vævslære er benyttet.
- Naturkundskab (kl og n). Grundtræk af Astronomien med Benyttelse af Barmwaters Lærebog.

Dynamisk Geologi efter Ussings Lærebog. Rasmussen og Simonsens Organisk Kemi.

Naturlære (m). Barmwaters Lærebøger. Læst Varmelære, Magnetisme og af Elektricitetslæren fra strømmende Elektricitet til »Tillæg«. Desuden er uden Bog Grundtræk af Astronomien gennemgaaet. Af Øvelser er taget igennem efter Christensen og Sundorphs Nr. 23, 28, 31, 32, 35, 38, 39, 48, 50, 51, 54 og 62 samt Best. af Luftens Udvidelseskoefficient efter Barmwater.

Kemi (m). H. Rasmussens Lærebog i Kemi I. Undervisningen har helt igennem været grundlagt paa Elevforsøg.

Matematik (kl og n). Niels Nielsens Mindre Lærebog i Aritmetik, Kapitlerne 1 og 3. Kraghs Mindre Lærebog i Plangeometri Kapitlerne 1 og 3. Hjemmeopgaver en Gang om Ugen.

(m). Niels Nielsens Lærebog i Aritmetik, Kapitlerne 1—5 og 7. Sammes Trigonometri. Kraghs Lærebog i Plangeometri 1ste Kap. Hjemmeopgaver to Gange ugentlig, Skoleopgaver en Gang ugentlig.

V Klasse.

Religion. De religiøse Grundtanker i Hedenskabet, Jødedommen og Kristendommen er udviklede gennem en historisk Fremstilling.

Dansk. Med Mortensens Bog som Grundlag er gennemgaaet Litteraturhistorien forfra til Baggesen (ink.). En Stil hver fjortende Dag fra Sommerferien til Jul, efter Jul hver tredje Uge. Wimmers Oldnordisk Læsebog S. 1—36 og S. 63—73.

Latin (s). Ciceros Taler pro lege Manilia, pro Ligario og pro rege Deiotaro. Livius XXIII. Af Æneidens 6 sidste Sange ca. 750 Vers. Af Horats' Oder 700 Vers, Satirer 436 Vers og Breve 620 Vers. Version og Ekstemporal efter Henrichsens Opgavesamling. Linderstrøm-Langs Grammatik. Dele af Kinchs og Rafns Bøger.

Græsk (s). Homers Odysse XIX—XXIII = 2305 Vers. Herodot V 1—20; VI 94—140; VII 1—60, 201—239; VIII 49—96, ialt 214 Kap. Formlæren repeteret. Hovedværker af græsk Kunst fra 600 til Alexander.

Oldtidskundskab (m). Kunsthistorie som i den sproglige Afdeling.

Fransk. Michelsens historiske Læsestykker II o. 85 S. Efter Toepffers Genfernoveller kursorisk o. 55 S. og Maanedslæsning o. 40 S. En Del af Syntaksen efter O. Nielsen. Vs desuden to korte Stile ugentlig.

Engelsk. Werner og Brahdes Lærebog i Engelsk med nogle Forbigaaelser. Jespersens England and America Reader, S. 3—14, 18—52, 69—88, 105—110 og 237—239.

Historie. Thriges Oldtidens Historie. Af Blochs Historie for Realskoler Middelalderen og den nyere Tid til 1660. Ottosens Nordens Historie til 1660.

Naturhistorie (m). De vigtigste Mineralier og Bjærgarter. Oversigt over den almindelige Geognosi og Danmarks Geognosi.

Naturlære (s). Prytz' Naturlære: Varmelære, Elektricitet og Magnetisme, mekanisk Fysik til Berøringskræfter.

Naturlære (m). Barmwaters Bøger: Varmelære, Elektricitet og Magnetisme, mekanisk Fysik til Berøringskræfter.

Matematik (m). Partier af J. Petersens Algebra II og III. Niels Nielsens Algebra. Sammes Trigonometri. J. Petersens analytisk Plangeometri til Cirklen. Tegning efter S. A. Christensens Bog. Hjemmeopgaver 3 Gange ugentlig, Skoleopgaver 1 Gang ugentlig.

VI Klasse.

Religion. Den kristlige Etik gennemgaaet i Grundtræk.

Dansk. Literaturhistorie: Middelalderen til Holberg samt d. 19. Aarhundrede undtagen Øhlerschlæger og Baggesen. Periode: Folkeviserne. En Stil hver tredje Uge. Wimmers Oldnordisk Læsebog S. 26—36, 74—121, 132—135 med Forbigaaelse af de drotkvædne Vers.

Latin (s). Ciceros Cato, det opgivne af Brevene. Senecas Breve ved Gertz. Tacitus' Annaler, foruden det opgivne XIV 1—22, 51—56, XV 60—65. Terents' Phormio. Det opgivne af Catul og Horats' Breve. En Version om Ugen efter Thoresens og Henrichsens Bøger. Langs Grammatik. Rafns Literaturhistorie. Kinchs Antikviteter. Kursorisk er læst Itinerarium Taliani af Niels Klim, Henrichsens Bog. Privatbygninger i Pompeji med Lysbilleder; nogle Hovedtræk af romersk Arkitektur.

Til Eksamen opgives: Ciceros Tale pro Sexto Roscio 30—53, Cato major (undt. Kap. 14). Freys

- Udvalg af Ciceros Breve S. 19—26, 118—128. Senecas Breve ved Gertz S. 17—35. Livius VIII, 1—7, 9—11, 30—40. Tacitus Annaler XI, 26—38, XII, 1—9, 64—69, XIII, 1—22. Terents Phormio til 819. Horats Oder I, 1, 4, 7, 9, 10, 14, 16, 20, 22, 27, 37, II, 3, 7, 8, 9, 12, 14, 15, 18, 20, III, 1, 2, 8, 9, 12, 13, 18, 21, 23, 28, 30, IV, 3, 5, 7, 11. Epoder 3, 4, 5. Catul i Jacobys Antologi 1—12, 14—31. Horats Satirer I, 5, 6, 9, II, 1, 5. Breve I, 8—11, 13—17, II, 2.
- Græsk (s). Homers Odysse VI, VII 1—83, 133—347, IX 1—556. Plutarks Themistokles. Det som opgives af attisk Prosa og Antologi. Litteraturhistorie og Kunsthistorie.
- Til Eksamen opgives: Iliaden I, VI. Odysseen VI, VII 1—44, 133—347. Tregders Antologi II 1—4, 7, 14—15, III, 1—17, IVa 7, 10, 11, 13, 14, 16—18, 22—24, b 1, VI 1; Herodot I 34—55, 69—91, 107—130, III 17—47. Platons Apologi, Plutarks Themistokles, Xenophons Hellenika II undt. Kap. 1, 1—17.
- Oldtidskundskab (m). Græsk Kunst i den hellenistiske Tid. Lysbilleder og andre Billeder fra Pompeji; Platons Apologi og Stykker af Faidon. Slutningen af Aristofanes' Frøerne. Gennemgaaet Dekorationerne i Skolens Hovedbygning.
- Fransk. Statarisk læst Nyrops Lectures françaises II o. 75 S. Kursorisk Nyrops Lectures françaises I og Jungs Noveller og Fortællinger o. 75 S. Som Maanedslæsning af Toepffers Genfernoveller o. 230 S. En Stil ugentlig efter Arlaud. Grammatik efter Oluf Nielsen. VIm. Mundtlig Oversættelse fra Dansk efter Jungs 50 Timer.

Engelsk. Jespersens England and America Reader S. 5—12, 25—38, 42—51, 57—62, 84—95, 105—122, 124—133, 179—189, 191—199, 218—250. Ekstemporallæsning efter Sommerfelts Nyere engelske Forfattere.

Til Eksamen opgives: Jespersens England and America Reader S. 5—14, 18—24, 25—38, 42—51, 52—56, 57—68, 69—95, 105—122, 124—133, 179—189, 191—199, 218—250.

Historie. Ottosens Nordens Historie fra 1660. Blochs Lærebog i den nyeste Historie fra 1789. Munchs Lærebog i Samfundskundskab 3 Udg. S. 1—65 og 121—150.

Til Eksamen opgives: Rom fra 264 f. Kr. til 14 e. Kr. Historien fra 1660 til Nutiden. Munchs Samfundskundskab S. 1—15, 23—32, 34—65, 121—145.

Naturlære (s). Læst det manglende Pensum Fysik efter Prytz', Astronomien efter Petersen og Forchhammer. Genlæst det hele Pensum.

Naturlære (m). Læst det manglende Pensum: Varmelære efter Barmwater, Lyslære efter Ellinger, Astronomi efter Petersen og Forchhammer.

Matematik (m). Det forlangte Pensum efter Niels Nielsens Algebra og Trigonometri, Juels Stereometri og Jul. Petersens analytiske Plangeometri. Desuden benyttet Jul. Petersens Metoder og Teorier og Christensens Lærebog i Projektionstegning. Tre Sæt Hjemmeopgaver ugentlig. Skoleopgaver omtrent en Gang ugentlig.

Sang og Instrumentalmusik.

Af Skolens Elever har 160 kunnet deltage i Sangundervisningen. Af Bøger benyttes Ernsts

firstemmige Sangbog foruden Fædrelandssange, som synges enstemmigt og udenad. Desuden er lært forskellige flerstemmige Sange efter andre Samlinger samt Konfirmationskantaten. Træffeøvelser og Skalaer med Accorder øvede efter Tavle og udenad. I Instrumentalmusik har tolv Alumner faaet Undervisning, hver en Time om Ugen, deraf fem i Violin, syv i Piano. Der er jævnlig givet Alumnerne Lejlighed til Sømmespil.

Gymnastik, Svømning og Boldspil.

Timerne er anvendt til almindelig Gymnastik, Dans, Cricket, Hockey, Fodbold, Tennis, Skøjteløb og i Sommertiden til Svømning.

Fodboldkampe fandt Sted i Odense 20 Oktober 1907 med Odense Katedralskole (Sorø Skole vandt med 5 Maal mod 2) og 3 Maj 1908 i København med Akademisk Boldklubs Skolehold (Sorø Skole vandt med 5 Maal mod 3).

Kricketkamp fandt Sted i Sorø 8 September 1907 med Akademisk Boldklubs Seniorhold. A.-B. vandt med 1 Halvleg og 27 Points.

Skydning.

August, September, Oktober 1907 og Maj, Juni 1908 Skarpskydning een Gang om Ugen ved Tuel Sø for VI og V.

Klasse	Afstand	Skydemaade	Træfferprocent
VI	150m	Frit Anslag	82
	250m	Frit Anslag	66
V	100m	Slæde	99
	150m	Slæde	100
	250m	Slæde	94

Præmieskydning med VI Klasse afholdtes 27 Maj 1908 over 250m, frit Anslag. Første Præmie toges af M. Lundstein med 11 Points, anden Præmie af K. A. Lund med 10 Points.

Skolebiblioteket.

Bibliotekar er Overlærer Gad, valgte Medlemmer af Bogudvalget for 1908—09 er Adjunkt Ohrt og Adjunkt Holten. Seddelkatalogen er forøget med 219 Numre. Antallet af Sedler udgør nu 26012.

Elevbiblioteket

er forøget med 51 Værker navnlig af populærvidenskabeligt Indhold. Adjunkt Frimodt og Alumne T. Møller har bestyret Samlingen.

Musæet.

Valgt Medlem af Musæumsraadet er Adjunkt Ussing. Den fysiske Samling bestyres af Overlærer Matthiessen. I Aarets Løb er anskaffet: Udstyr til 14 Mellemskolehold til fysiske Øvelser (Opgaver i Naturlære for M. af Rasmussen og Simonson). Udstyr til 4 Gymnasiehold til kemiske Øvelser (efter Rasmussens Lærebog i Kemi I). To Kalorimetertermometre ($1/10^{\circ}$ C). 1 Termometer (360°). 1 Volumeter paa Stativ. 1 Nulgalvanometer. 1 Galvanoskop. 1 Lysbrydningsapparat. 1 Modstandskasse (5—0,1 Ohm). 1 Apparat til Maaling af Spændingsfald. 1 Kobbervoltameter. 1 Varmeledningsapparat med Termometer ($1/5^{\circ}$ C). 1 Forlagsmodstand (9—99—999 Ohm). 1 Termoelement. 1 Nikkelvoltameter. 1 Apparat til Bestemmelse af Niveaulinier. 1 Kipps Apparat ($1/4$ Litr.). Med de andre Samlinger fører Overlærer Zoffmann Tilsynet.

Den naturhistoriske Samling er forøget med: Egern fra Alsted Skov (Læge Jensen). Ræveunge 14 Dage gammel og do. 6 Uger gammel (Proprietær Jørgensen i Bromme). En Sumphornugle og en blaa Kærhøg fra Sandlynggaard (H. Lisborg). En Taarnfalk (Hun). En Spurvehøg (Han). En Rørhøne fra Alsted (O. Olsen). En hvid Stork fra Helsingø. En Blishøne fra Tul Sø (D. Kisbye). Rede med Æg af Graasisken fra Grønland (A. Mathiesen). Bars fra Nyborg Fjord (A. Geleff). Hornkoral fra Østindien (Maskinarbejder H. Johansen). Gren med Frugter af Mistelten (P. Malling). Lava m. m. fra Vesuv (Adjunkt Holten).

Forskellige Meddelelser.

Paa Grund af Delingen af IG maatte Lærerværelset (Chr. Wilsters Dagligstue) tages til Klasseværelse. Den blaa Gang og den gule Sal har da været brugt som Lærerværelse.

Ved Bevilling paa Finansloven blev det ene Flygel og det opretstaaende Instrument paa ældste Afdeling ombyttede med ny. Et Harmonium anskaffedes i forrige Skoleaar til Brug ved Lovsangen om Morgen.

Dannebrogsmænd O. Th. Rasmussen, Opsynsmand ved Musæet, havde den 1 Oktober 1907 været 50 Aar i Skolens Tjeneste. Ministeriet hædrede ham med en Pengegave for hans lange, tro Tjeneste. Fra Soransk Samfund fik han en Erindringsgave af Prøvesølv med Indskrift.

Sidst i Maj var Skolens syngende og musicerende Elever Gæster hos Roskilde Katedralskole. De øvrige Elever foretog samme Dag en Udflugt til Holmegaards Glasværk.

Afgangs- og Aarsprøver.

Skriftlige Afgangsprøver afholdes 9—13 Juni.
Sidste Skoledag 23 Juni. De mundtlige Prøver,
som ordnes af Undervisningsinspektøren, holdes
saaledes:

Onsdag 17 Juni.	Lørdag 27 Juni.
Kl. 8. VI. Historie.	Kl. 8. VI. Engelsk.
Fredag 19 Juni.	Mandag 29 Juni.
Kl. 8. IVM. Engelsk.	Kl. 8. VI. Dansk.
Lørdag 20 Juni.	- 8. R. Tysk.
Kl. 8. IVM. Engelsk.	Tirsdag 30 Juni.
- 8. IVM. Dansk.	Kl. 8. VI. Dansk.
Mandag 22 Juni.	- 8. R. Dansk.
Kl. 8. VI. Latin.	Onsdag 1 Juli.
- 8. VIm. Matematik.	Kl. 8. VIm. Fysik.
- 8. IVM. Dansk.	Torsdag 2 Juli.
Tirsdag 23 Juni.	Kl. 8. VI. Fysik.
Kl. 8. R. Matematik.	Fredag 3 Juli.
Fredag 26 Juni.	Kl. 8. VI. Fransk.
Kl. 8. VI. Græsk.	

De øvrige skriftlige og mundtlige Prøver fore-
gaar efter et Skema, som opslaas paa Stengangen.

Fredag 25 Juni Kl. 8 er der Optagelsesprøve
til IM.

Tirsdag 7 Juli Kl. 2 Slutningsmøde i Festsalen.

Onsdag 19 Avgust Kl. 8 samles alle Elever i
Lovsangssalen.

Til at overvære de mundtlige Prøver og Slut-
ningsmødet indbydes herved paa Medlæreres og
egne Vegne.

1908.